

ALBERT CAVIGLIA – KONFERENCIE O SALEZIÁNSKOM DUCHU

Dôležité upozornenie

Nasledujúce prednášky sú od Dp. Alberta Cavigliu. Mal ich na viacerých duchovných cvičeniach. Prispôboval ich rozličným poslucháčom. Prvých 12 je zo stenografického podania z Chieri z 26. VII. 1938. Štyri nasledujúce sú z Gualdo Tadino zo 14. VII. 1937. Ostatné z Ríma z 3. III. 1938.

Treba si všimnúť, že posledné znejú takmer doslovne ako predošlé. Keďže sú však popretkávané originálnymi výrazmi, rozhodli sme sa ich priniest úplne.

Táto skromná práca chce vyhovieť mnohým spolubratom, ktorí chcú mať poruke doklad rýdzej salezianity. Rozumie sa – a netreba to zdôrazňovať – doklad nemá inej hodnoty a inej authority, ako tú, ktorú mu dodáva osoba autora.

Všetci vedia s akou láskou sa Don Caviglia venoval štúdiu osoby Don Bosca a jeho ducha, a akú vážnosť majú jeho spisy.

Iná vec však je rozprávať intímne na duchovných cvičeniach samým spolubratom a iná vec je angažovať sa do pravej a skutočnej publikácie. Toto vysvetľuje voľnosť istých výrazov, ktoré by nezasvätený mohol aj nesprávne chápať. V skutočnosti nie je to nič iné, ako výrazy jeho najvlastnejšieho štýlu.

Túžba dať spolubratom úplný a živý doklad nás nič nemenili na prvom vydaní.

Ak tieto stránky nemajú iný cieľ, ako sa priblížiť k Don Boscovi a jeho duchu, prosíme zo srdca a jeho požehnanie. Zostavovatelia.

Turín, 31. január 1953.

Konferencie znovu vyšli v nezmenenej forme v Turíne v r. 1970

I. prednáška

SALEZIÁNSKY DUCH

Quapropter magie satagite ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis (2Pt 1,10)

Tieto slová si Don Bosco zvolil sa základ svojich inštrukcií na duchovných cvičeniach, ktoré r. 1868 dával v Trofarello tým, ktorí už boli a tým čo ešte mali byť ordinovaní. Potom ich opakoval v septembri nasledujúceho roku. A znova použil v latinskom obežníku 8. XII. 1880. Túto myšlienku potom ešte doplnil slovami: „maneamus in qua vocati sumus“. Je to prispôbenie state z 1. listu Korint'anom 7,20. Unisquisque in qua vocatione vacatus est, in ea ermaneat“.

Teda je to text sv. Písma milý Don Boscovi, ktorý viackrát opakoval. Ja, ktorý som úbohým saleziánom a rozprávam ako salezián, obraciam sa k vám ako salezián týmito slovami, lebo tvoria duchovnú smernicu, ktorá má viesť vás ako saleziánov a ako študentov . klerikov túžiacich po kňazstve.

Tému, o ktorej budem hovoriť, prispôbím vám a aplikujem iba na vás, aplikujem na klerikov rehoľníkov, saleziánov, ktorí sa pripravujú na kňazskú dráhu. Všetko zhrnieme do jedinej myšlienky salezianity. Na všetko sa musíme pozerat' očami Don Bosca. Presvedčil som sa, že pre nás saleziánov, nemá byť inej smernice v duchovnej práci, inej zásady podľa ktorej konať a riadiť sa majú naše kroky a naše myšlienky, ako Don Boscova osoba.

Naše slová, naše tradície musia byť Don Boscove slová, Don Boscove tradície.

Don Bosco má byť nielen príkladom, ktorý máme citovať, ale aj modelom, učiteľom, vzorom, podľa ktorého máme konať. Musí byť našim textom a to nielen preto, že Don Bosco je našim zakladateľom, ale preto, že keď cirkev kanonizovala Don Bosca mienila tým kanonizovať ducha, ktorým sa stal svätým. Tento spôsob života nám zanechal ako príklad a tradíciu. On tvorí naše dedičstvo a je našou smernicou. My nemám vyhľadávať v bibliotékach iných typ. Súhrn našich zväzkov má len jedno meno: Don Bosco.

Toto nie je nijaký fetišizmus, to je povinnosť. Máme neomylné slovo cirkvi. Autor „Ami du clergé“ vraví, že keď cirkev vyhlási niekoho za blahoslaveného, možno diskutovať, či tu ide o neomylnosť, ale keď ide o kanonizáciu, väčšej katedry nad Petrovu niet. Je v tom kategorická neomylnosť. Tu máme do činenia s neomylnosťou samej cirkvi, ktorá vyhlasuje Don Bosca za svätého, za nášho svätého, lebo tak žil. A my máme žiť ako žil on, žiť jeho tradíciu, žiť sám jeho život, konať ako nás on učil.

Žíme podľa tohto textu naše povolanie a budeme istí, že sa staneme svätými.

Toto som povedal a toto opakuje, aj keď moja reč bude trochu monotónna, lebo sa budem vracieť stále k tomu istému menu.

Celá naša práca musí byť v nás budovateľská, musí byť zdokonaľovaním a zjemňovaním salezianity, ktorá spočíva v tejto jednoduchej teórii: Don Bosco chcel takto, učil takto, žil takto. A ja keď chcem byť Don Boscovým saleziánom, aj ja musím byť takým a všetky naše úvahy sa budú končiť s tým istým slovom „tak ako Don Bosco“. A moje reči majú tvoriť 12 Don Boscových „takto“ a posladená vyznie „Aj ja tak ako Don Bosco.“

„Quapropter magis satagite ut per opera certam vestram vocationem et electionem faciatis“.

Keby Don Bosco bol tu na mojom mieste, zdvihol by svoj biret, znovu by so ho položil na hlavu a začal by takto: „Quapropter... lebo práve toto chce povedať tým, čo majú byť vysvätení. Don Bosco je tej mienky, že vedenie duchovnej práce má smerovať k tomu, aby sme svoje povolanie a svoje vyvolenie posilňovali dobrými skutkami, správnym a svätým životom. Podľa Don Boscovej predstavy „My saleziáni máme jedno povolanie a jedno vyvolenie“. Všetci totiž vravíme, že máme určité povolanie. A my saleziáni povolani na stav kňazsky, okrem povolania, ktoré je všetkým spoločné, máme ešte zvláštne povolanie. Preto môžeme uvedený text obecné i špecifické povolanie, ktoré je vyšším povolaním, ba vyvolením. Sme vyvolení, vybraní saleziáni. A to je vyznamenanie....

Naše povolania to nie sú dve povolania, ale jedno povolanie v druhom, jedno sa oprie o druhé: byť kňazom je vrchol salezianity, byť saleziánom je praktickým prostriedkom stať sa dobrým kňazom. Nemožno byť dobrým saleziánom a zlým kňazom. Nemožno. Lebo náš život nie je hocijaký život, ale je to život dobrého saleziána. Náš osud bol určený kňazstvom, ku ktorému spejeme. Don Bosco je len jeden, celý z jedného kusu. Je svätým saleziánom a kňazom, je kňazom a saleziánom.

Je nevyhnutné, aby sme boli dobrými saleziánmi. Takými, akých si nás predstavoval a chcel Don Bosco, a aby sme sa stali dobrými kňazmi, akým bol Don Bosco, a akými by nás bol chcel mať. Veď ani vo svete kňaz nemôže nebyť poctivým človekom a dobrým kresťanom.

Salezianske desatoro:

Akých saleziánov chcel mať Don Bosco?

1. Kto nechce pracovať, nie je saleziánom.
2. Kto nie je striedmy, nie je salezián.
3. Kto nie je prakticky chudobný, nie je salezián.
4. Kto nemá srdce, nie je salezián.

5. Kto nemá čistotu, nie je salezián.
6. Kto je spurný a neviazaný, nie je salezián.
7. Kto nemá čistý úmysel, nie je salezián.
8. Kto nie je umŕtvený, nie je salezián.
9. Kto nemá eucharistickú dušu, nie je salezián.
10. Kto nemá mariánsku zbožnosť, nie je salezián.

Obráťte pozitívnu formulu a budete mať desatoro saleziána.

Dobry saleziánsky duch

Kto je saleziánom dobrého ducha? Slovo „dobry duch“ pomáha rozoznať pravých rehoľníkov od remeselníkov kláštorov a rehoľného života. Pravý rehoľník má dobrého ducha, obyčajný remeselník je ten, proti ktorému bojujú benediktíni Casquet a Maurin. Dobry duch vyznačuje dobrého rehoľníka, ktorý vniká hlboko do ducha a tradícií svojho inštitútu a nevšima si len vonkajší mechanizmus remeselného mnícha, ktorý vám neprestúpi ani jedno pravidlo, ale nechá zhorieť dom. Dobrého ducha nám dáva tradícia vlastného inštitútu. Duch v zmysle tradície je prežívať /konať/ diela podľa ducha a tradície.

Ako sa to javí v našom praktickom saleziánskom živote? Prejavuje sa to predovšetkým v láske a v záujme o veci saleziánske: zaujímať nás majú aj vonkajšie a materiálne veci. Zaujímate sa o veci domu. Všetci cítíme sa saleziánmi v duchu solidarity tak vzácnom, ktorý dal Don Boscovi podnet, aby napísal svoj neuvverejnený list, z r. 1885.

Ukazuje sa v ňom ten správny úmysel, ktorý hľadá dobro pre dobro, a nie pre egoizmus a z túžby pre česť.

Hľadá jedine slávu Božiu. /Toto je prvý bod chýrneho obežníka/. Nehľadá seba a rád prinesie obeť, čo je proti tomu „quaerunt quae sua sunt.“ Nevystavuje sa na obdiv, nevyhľadáva rozkoše, nepracuje pre kariéru, neuťahuje sa, nevyhovára sa nevyhýba sa práci, ale pracuje horlivo.

Pápež vraví: duch práce, starosť o prácu, vyhľadávanie práce.

Nič neodmieta, neponosuje sa ustavične. Mladý profesor, ktorý po dvoch hodinách práce v škole cíti sa obeťou práce, nemá dobrého ducha. Príliš sa ponosovať v saleziánskom duchu nie je znakom dobrého ducha je prosté, srdečné, nebojácne, úprimné a hodnotné zachovávanie pravidiel. K dobrému duchu patrí prostota mravov, chudobný život, spokojnosť so všetkým, najmä pri stole, dobrotá a znášateľnosť.

To je to: „obsecro vos ut digne ambuletis vocacione, in qua vocati estis, cum omni humilitate et mansuetudine, cum patientia, supportantes invicem in caritate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis“. /Ef 4,1-3/

Duch dobroty, znášateľnosti a jednoty, ako píše Don Bosco v druhej časti listu. Don Cagliero vždy zdôrazňoval túto stať. Taká ochota, ktorá sa protiví šomraniu, ktorá je poslušnosťou, umŕtvovaním, striednosťou.

Opak toho je nedostatok dobrého ducha: Oddávanie sa lenivosti, pažravosti, šomraniu, prevaha osobného egoizmu, apatie, defetizmu, /porazenectva/ ktoré vidí všade zlo; porušovanie pravidiel, zvydy, svetáctvo, strata času, predovšetkým stála potreba výnimiek... Taký nemá dobrého ducha.

Kardinál Cagliero opakoval túto formulu: „Dobry salezián vychádza zriedka, žije utiahnutý, je málo, pracuje veľa, vstáva zavčasu, zachováva regulu, miluje všetkých, modlí sa často, je úprimný.

Profil saleziána

V antitézach je taký, že ani jedna rehoľná spoločnosť si ho nemôže vzťahovať na seba:

1. je prísny voči sebe a pritom je veselý
2. je zbožný a nenútený
3. je presný a duchom verný
4. je pracovitý a nezaujatý
5. je skromný a podnikavý
6. je čistý a vie sa zhovárať a jednať
7. je opatrný a otvorený
8. je ponížený a odvážny
9. je dobrák a hrdina
10. je chudobný a vie sa rozdávať
11. je láskavý a dôstojný
12. je mierny a rozumný
13. je ochotný a horlivý
14. je otvorený a ohľaduplný
15. je usilovný a všestranný

Je to pätnásť protikladov, ktoré robia zo saleziána charakteristický typ, ktorého nám iní závidia.

Salezián je negácia toho, čo sa volá póza, dvojakosť, vyberanosť, egoizmus, pohodlie, mať sa dobre, nestriednosť, lenivosť.

Don Bosco sa narodil so štyrmi vecami v hlave, voči ktorým cítil odpor: nevedel zniesť lenivosť, nestriednosť, necudnosť, šomranie. Tri od prírody a jednu zo skúsenosti. Veľmi charakteristický je výraz – heslo Don Cagliera: „Darebáci, hltavci, tvrdohlavci a pokrytci nie sú pre Don Bosca a Don Bosco ich nechce.

Rozprával som o tejto veci, lebo klerik – študent je vystavený nebezpečenstvu zabudnúť na podstatnú a praktickú časť života, a žiť iba svojím štúdiám, všetko prenáša do sveta svojich kníh a zabúda na všetko ostatné, tak že keď sa bude musieť vrátiť do práce, bude sa musieť učiť od začiatku: A tak robme hneď teraz „ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis“.

Aby sme boli kňazmi ako Don Bosco, snažme sa byť dobrými saleziánmi ako nás chcel mať Don Bosco. A potom si zabezpečíme svoje povolanie a staneme sa hodnými svojho vyvolenia.

II. prednáška

DON BOSCO KLERIK

„Emitte lucem tuam et veritatem tuam, ipsae me deduxerunt et adduxerunt in tabernaculis tua. Et introibo ad altare Dei ad Deum qui leatificat juventutem meam“. /Ž 43, 3-4/

(Zošli svoje svetlo a svoju pravdu, ony nech ma sprevádzajú a privedú na tvoj svätý vrch a tvojich stánkov. I pristúpim k božiemu oltáru, k Bohu, ktorý ma naplňa radosťou i plesaním.)

Toto je modlitba mladíka povolaného na svätý vrch kňazstva. Jeho mladosť sa osvecuje touto žiarivou víziou, touto aspiráciou a ochranou ducha. Týmto lúčom svetla, ktorý vychádza z nádeje, že sa bude môcť priblížiť k svätému vrchu, k Bohu, ktorý potešuje jeho mladosť. Pre nás starších je to záruka mladosti na duchu, kde sa nemá nikdy ostarievať. Vám mladým je táto myšlienka podivuhodne prispôsobená a má osvecovať celú vašu mladosť. Najmä v dňoch smútku si povedzte: „Emitte lucem tuam...“

Mladý salezián, ktorý zblíza i zďaleka sa pripravuje na kňazstvo, nemôže pochybovať o ceste, ktorou kráča. Toto svetlo, táto vernosť je nám daná, pretože sme saleziáni a máme za vzor svätca, svätca určeného práve jemu ako vodcu a vzor.

Ak je Don Bosco pre všetkých saleziánov vodcom a učiteľom v duchovnom živote, tým viac je pre tohto mladíka pre toto obdobie života. Tu v Chieri je potrebné mať pocit Don Boscovho života, lebo on žil v tomto prostredí, kráčal týmito cestami a my musíme vidieť klerika Bosca s jeho kučerami, ako kráča so svojimi priateľmi Comollom, Gariglianim, Gisominim. Ani jeden salezián nemôže mať pochybnosti o svojej ceste, keď má pred očami Don Bosca.

My musíme mať jednu túžbu: stať sa takými kňazmi, ako bol Don Bosco. Preto musíme byť klerikmi, ako bol Don Bosco. Don Bosco nebol kňazom poslednej hodiny, ktorý si volil kňazstvo po inom druhu života, ako to bolo s mnohými inými. Don Bosco ešte ako mladík cítil a vyjadril jasne svoje poslanie: stať sa kňazom, aby sa mohol venovať mládeži. „Chcem študovať, aby som sa stal kňazom a venoval sa svojim spoločníkom, ktorí nie sú síce zlí, ale sa môžu zlými stať, keď sa o nich nik nepostará.“ MB.I

Povinnosťou každého klerika je usilovne sa pripravovať, aby sa mohol stať dobrým kňazom. Povinnosťou saleziánskeho klerika je stať sa takým kňazom, ako bol Don Bosco.

Celá don Boscova mladosť je ustavičnou, povedomou a rozhodnou prípravou na kňazstvo. Tento chlapec od samého začiatku cítil volanie stať sa kňazom a celé svoje mravné úsilie zameral k tomuto ideálu, aby sa stal kňazom a venoval sa mládeži. Ako 9-ročný má sen, v ktorom je zahrnutá myšlienka apoštolátu medzi mládežou, hoci nie je tam jasne vyjadrená myšlienka kňazstva. Odkedy sa venoval štúdiu latinčiny, po celý čas gymnaziálnych štúdií a najmä od 3. XI. 1835, keď vstúpil do seminára, až po 25. máj 1841, keď cestoval do Turína, aby si tam vykonal duchovné cvičenia a 6. júna prijal kňazskú vysviacku. Až po tento okamih jeho myseľ bola stále upriamená na tento bod: pripravovať sa, aby sa stal kňazom, pravým a dobrým kňazom. Život klerika, ktorý má byť životom svätosti, môže a musí si vziať za vzor toho, ktorý sa chcel stať kňazom, ale saleziánskym kňazom, ktorý má už v zárodku integrálnu salezianitu života.

Don Boscova svätosť v období jeho prípravy na kňazstvo bola svätosťou svätého klerika, u ktorého sa už javili príznaky jeho apoštolátu. Už vtedy bolo vidieť jeho náklonnosť k mládeži a na konci šiesteho ročníka bohosloveckých štúdií /od siedmeho bol dišpenzovaný pre vek/ všetci ho považovali za svätého. V konečnom skrutíniu o vlastnostiach jednotlivých klerikov, ktorého text sa dodnes zachováva je zaznačené: Horlivý klerik s dobrým prospechom. Svätosť nie je látka, ktorá by sa dala zaregistrovať, preto nie je tam. Ako o svätom klerikovi budú o ňom rozprávať jeho spolužiaci a predstavení.

V prvom zväzku /MB str. 516 – 517/ štyri z jedenástich svedectiev spomínajú Don Boscovu svätosť a dokonalosť.

Na str. 504 sú zapísané slová P. Felixa Giordana, ktorý napísal život klerika Burzila a spomína nábožného kňaza Jána Bosca, ktorý mu napísal list o klerikovi Burziovi. Vraví: „Akoby opísal sám seba!“

Don Bosco uznával dobro, ktorého sa mu dostalo v seminári. Často zdôrazňoval, že cit povďačnosti je najlepším znakom, podľa ktorého poznať dušu mladíkov. A on sám, keď po šiestich rokoch odchádza, vraví: „S bolesťou som sa lúčil s týmto miestom... bolestné bolo lúčenie s miestom, kde sa mi dostalo výchovy vo vede a cirkevnom duchu, kde som zakúsil všetky možné prejavy dobroty a lásky. Preto to lúčenie bolo pre mňa veľmi bolestné.“ /MB I. 68 – 69/

Uznával teda, že život v seminári mu poskytol niečo z toho, čo sa volá cirkevným duchom, keď to uznával, to znamená, že ho aj mal. Som si istý, že všetci čo ma tu počúvaj, nenechajú prejsť rok bez toho, že by si pozorne prečítali tie stránky z Memorií, ktoré hovoria o Don Boscovi ako o klerikovi /359-363/

Čítajte každý mesiac a zapamätajte si, čo vám hovorí jeden úbohý salezián. To čítanie vám bude viac osožiť, ako všetky duchovné cvičenia. Naučíte sa tam, aký bol klerik Bosco. Programom saleziánskeho bohoslovca je stať sa takým kňazom, ako bol Don Bosco, a to tým, že sa bude usilovať byť takým klerikom ako bol Don Bosco.

Teraz počúvajte, ako si počínal Don Bosco. V deň svojej obliečky, ktorú mal vo svojej rodnej obci, matka Margita, ktorá nevedela čítať zavolá si svojho synka a dá mu dve napomenutia:

1. Nie rúcho ctí tvoj stav, ale čnosť. Dbaj, aby si ho nezneuctil! Radšej ho hneď zlož!
2. Uctievaj si Pannu Máriu, patrí vždy jej!

Keď si oblieka rúcho, urobí si dve predsavzatia: Zanechať všetky zábavy a roztržitosti. Vyhýbať sa všetkému a nenávidieť všetko, čo by mohlo ohrozovať čistotu.

Keď vstúpi do seminára, stretne sa s duchovným otcom, kanonikom Ternavosiom a pýta sa ho: Ako sa mám správať?

Len jednu vec? Zachovávať presne svoje povinnosti. Don Bosco si to zapísal a ešte po päťdesiatich rokoch na to spomína. Klerik Bosco mal ešte jeden vzor: nasledovať Don Cafassa, ktorý bol rok predtým vysvätený /BMI: 347-5/

O Don Caffassovi vraveli: Jeho význačnou vlastnosťou bolo, hrdinským spôsobom využívať obyčajné dary.

A 28. júna 1860 v oslavnej reči, ktorú potom aj uverejnili, o Don Cafassovi povedal: Mimoriadna Cafassova cnosť spočívala v tom, že z mimoriadnou vernosťou sa stále cvičil v obyčajných čnostiach.

Toto je program celej asketiky sv. Františka Saleského a všetkých veľkých askétov.

Toto je to, čo pápež povedal 9. VI. 1933, keď mal reč o čnostiach Dominika Savia: „žiť kresťansky s duchom šľachtetnej precíznosti.“ To nie je nič iného ako duchovná téma Don Boscova v nasledovaní Cafassa.

V praktickom živote seminaristu si vyberá priateľov. Utvorí sa „štvorka svätej politiky, činnosti medzi Gariglianom, Giacomellim, Comollom a Boscom. Ich reč sa stále točí okolo Madony a Pána Boha a bežia o preteky, aby boli vždy najlepšimi v horlivosti, v štúdiu, v šetrení časom /Treba pripomenúť, že Don Boscove vedomosti sú všetko vedomosti ukradnuté, získané v ušetrenom čase. Vedomosti saleziána sú tiež vedomosti ukradnuté. Ak Don Bosco mal svoju pravidelnú školu, a predsa, koľko študoval! Všetci sa divili, že Don Bosco vedel tak ľahko rozprávať a zabávať rozličnými anekdotami. Ale treba aj vedieť, že Don Bosco si prečítal 30 zväzkov Barcestela a dejiny kresťanstva.

Program „štvorky“ bol „družnosť, veselosť, dobráckosť a úslužnosť voči každému. A Don Bosco opravoval boty, prešival gombíky, holil... A preto ho všetci vyhľadávali.

Vo svojich štúdiách nečakal všetko zo školy a nebol pasívny. Don Bosco sa neuspokojil s povrchnosťou. Šiel do hĺbky a usiloval sa veci asimilovať.

Charakteristická známka štvorka bola potreba sv. prijímania. Bol to vtedy boj, ktorý sa zvädzal v seminári podľa zvyku jezuitov. V 32. hlave pravidiel sv. Ignáca, sa vraví, že školastici majú ísť na prijímanie len raz týždenne, aby netratali čas v štúdiách.

Ďalšia charakteristická známka bola láska k mladíkom: na procesiách na Janka Boscu ľudia pozerali ako na kučeravého klerika, ktorý mal rád chlapcov.

Comollo a Bosco, ktorí žili spolu tri roky, sa pretekali aj v umŕtvovaní, ale že v tejto veci sa neodvážil nasledovať svojho priateľa. Je veľa zásad, ktoré Don Bosco naučil od Comolla a ktoré prešli do užívania v saleziánskom živote. „Robí mnoho, kto robí málo, ale to, čo má robiť.“ Buď rozprávať o blížnom dobre, alebo mlčať. Vonkajšie správanie: Comollo bol vážnejší. On učil Don Bosca, ako sa treba správať. Don Bosco mal 3. decembra 1860 pre klerikov konferenciu o vonkajšej dôstojnosti povolania v primeranom chovaní. Prvé základy tohto učenia mal z priateľstva s Comollom.

Aj city pri sv. prijímaní prejavovali každý ináč. Comollo sa viac vzrušoval a od pohnutia sa pod ním triasla lavica. Don Bosco bol pokojný, vyrovnaný, uzobraný. Pomáhali si navzájom pri náprave chýb a pri vzájomnom napomínaní. V Don Boscových žilách kypela krv. Poznal som Don Bosca keď už bol starý a svätý a predsa sa pamätám, že keď mal r. 1885 pri príležitosti rehoľnej profesie v San Beningo prednášku, dal sa strnúť svojim výbušným temperamentom. Teda keď obyčajne vedel zachovať svoj pokoj, bolo to znakom, že bol čnostným. A bol to Comollo, ktorý ho naučil ovládať hnev.

V kongregácii sú zakázané zvláštne priateľstvá, ale dušiam, ktoré majú za cieľ pokrok v čnosti predstavení to dovoľia. Medzi inými Don Boscovými priateľmi bol aj Ciaconelli, neskôr jeho spovedník. Do seminára vstúpil o rok neskôr. Priblížil sa k nemu, a opýtal sa ho, ako sa správať: Meno Ježiša a Márie zachráni všetko. Vytvorí sa medzi nimi skupina, ktorá rozpráva o Bohu a o P. Márii. Takto Don Bosco končí svoje roky filozofie a teológie. Doma cez prázdniny navštevuje faru. Z toho času sa nám zachovalo to, čo napísal jeho farár teológ Ginzano: „V tomto klerikovi som videl čosi mimoriadneho“. Všimol som si jeho svedomitosť pri obradoch, pri pobožnostiach a to čo sv. Tomáš volá „studiositas“, to jest túžbou po štúdiu, nenásytnosť v získavaní vedomostí, pri myšlienke na budúcnosť.

Don Bosco sa venoval aj profánnym štúdiám: poznal všetkých talianskych a latinských klasikov. Po druhom roku filozofie číta Nasledovanie Krista a chápe krásu cirkevných spisovateľov.

R. 1837 začne študovať teológiu, ktorá trvá až do r. 1841. duševne zrelý, s vyhradeným charakterom pustí sa do štúdia s hlbokou túžbou a milovať všetko. Teológom z Crocetty 6. júna 1929 pápež povedal: „Nijaká teológia bez asketiky, nijaká asketika bez teológie.“ Don Bosco zavrhol literalizmus.

V tomto období D. Bosco si to zaznačí do záložky breviára a zachová si to po celý život. Počas študentátu nastane vnútorná revolúcia: r. 1839 na Veľkú noc káže teológ Bora.

Zelektrizuje klerikov. Don Bosco si s ním pohovorí. „Čo robiť, aby sa zachoval duch povolanie?“ Teológ odpovie: „Utiahnutosťou a častým prijímaním sa zdokonaľuje povolanie a formuje pravý kňaz. „To je dokonalý program pre toho, kto sa pripravuje na ordinácie.

Comollo zomiera v Don Boscovom náručí. A Don Bosco sa tak zmocní hrôza súdu, že ho zachváti kríza a 15 krát ho musia povzbudzovať, preberať a potešovať. Potom vízia P. Márie ho ukludní. „Upokoj sa, pracoval si pre moju česť a budeš spasený.“ Ešte v poslednom záвете sa Don Boscovi predstavuje myšlienka súdu.

V poslednom roku si žiada oslobodenie od 4. ročníka a dovolenie zložiť skúšky. Cez prázdniny študuje a pripravuje sa. Bol schopný zastať hocikoho a kázať. A bol ešte len subdiakon. Keď sa vrátil do seminára, urobia ho prefektom. Tu sa stretá s klerikom Burzianom, ktorý si dal do programu plniť vždy svoje povinnosti. Don Bosco ho charakterizoval ako „dokonalý vzor klerikov. Všetko robil pohotovo, milo, veselo, práve tak, ako to vraví pápež.“ Duchom šľachetnej precíznosti. A Don Bosco vraví, že robil všetko dobre, lebo robil všetko podľa svedomia, nie zo zvyku, a všetko vytrvale a s oduševnením, spokojný, že môže ísť do kostola. Dva predmety jeho zbožnosti boli sviatostný Spasiteľ a Panna Mária.

III. prednáška

SALEZIÁNSKA SPIRITUALITA

Huius rei gratia flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Jesu Christi ex quo ominis paternitas in coelis et in terra nominatur et det vobis secundum divitias gloriae suae virtute corroborati per Spiritum eius in interiorem hominem; Christum habitare per fidem in dordibus nostris in caritate radicati et fundati... /Ef 3,14-17/ Preto zohýnam kolená pred Otcom, od

ktorého má meno každé otcovstvo na nebi i na zemi: nech vám dá podľa bohatstva svojej slávy, aby skrze jeho Ducha mocne zosilnel váš vnútorný človek, aby Kristus skrze vieru prebýval vo vašich srdciach, aby ste boli zakorenení a upevnení v láske.

Je to stať, ktorá by mohla tvoriť úvod do každého štúdia o mystike. Najpodivuhodnejšia stať nového zákona pre duše, ktoré súžia nájsť vynikajúcu vedu lásky Kristovej, ako to čítame v omši sv. Františka Saleského.

Aby sme neodbočili od vytýčenej témy a stále mali pred očami Don Bosca, alebo ako to hovorievala blahoslavená Mária Mazzarellová, aby sme žili v prítomnosti božej a Don Boscovej, vráťme sa vo svojich úvahách, kde sme prestali včera večer.

Don Bosco v liste pre životopis klerika Burzia povedal, že od tohto jeho spolužiaka nebolo už možno viac žiadať.

Výborný program pre každého klerika! Tento mladík, od ktorého nebolo možno viac očakávať, podľa Don Boscovej informácie vraví: „Veľmi rád by som sa stal kňazom, ale ťažkosť je v tom, že prv ako sa stanem kňazom, musím sa stať svätým, svätým, svätým.“ Tak zmýšľal aj Don Bosco. A to je váš program, vaše heslo, ideál vašej prípravy. Život, ktorý teraz vediete je živo intelektuálnej, vedeckej a morálnej prípravy vôle, činnosti ducha, aby ste prišli ku kňazstvu pripravení. Stať sa dobrými kňazmi. Ale ako? Tak, že sa stanete svätými. Dovoľte aby som sa zdržal pri slove príprava. Na túto tému rozprával aj pápež Pius XI. Rímskym seminaristom, ktorým 17. júna 1932 medzi iným povedal, že ich život musí byť prípravou inteligencie, body a spoznania morálnou a duchovnou prípravou vôle a svätosti. Prečo to spomína, keď rozprávam o príprave? Pretože pápež, keď chcel ukázať svojim mladým klerikom, ako sa majú pripravovať, aby sa mohli stať dobrými kňazmi a činnými apoštolmi, nepoužil iný príklad, ako nášho Don Bosca. Dve tretiny svojej reči venoval tomu, by ukázal, ako sa Don Bosco usiloval o prípravu vôle a ducha. Vtedy vyriekol klasické, epigrafické slová, ktoré by bolo treba vyryť do bronzu a nikdy sa nezapúdať. Pápež povedal svojim klerikom, že keď sa chcú stať dobrými kňazmi, musia sa od Don Bosca naučiť to, čo bolo najpodivuhodnejšie v jeho duši: to stále vnútorné spojenie s Bohom, tá ustavičná modlitba, to neprestajné úsilie byť stále s Bohom aj v ruchu vonkajších starostí.

Sv. Otec videl zblízka Don Bosca a videl všetko to, čo nie všetci mali šťastie vidieť. Dokonca ani jeho synovia /vtedy už mnohí saleziáni nechápali Don Bosca a bol ešte živý/. Videl jeho svätosť, zbožnosť, činnosť, jeho každodenný život, ktorý bol stálou obetou lásky stálou zbranosťou v modlitbe. Čo však najhlbšie našo zapôsobilo, bolo to, že videl v ňom muža, ktorý si všetko všimal, čo sa okolo neho dialo: bol tam zástup ľudí, ktorí prichádzali zo všetkých strán Európy, Číny, Indie a on stál na nohách, na dvoch nohách, ako by išlo o malú chvíľku všetko počúval, všetko sa snažil porozumieť, všetkých odpovedal, a vždy zostával sústredený. Povedal by si, že si nevšimal nič z toho, čo sa dialo okolo neho, povedal by si, že jeho myšlienky boli inde.

A on bol s Bohom spojený duchom, potom však zrazu u všetkých odpovedá. Najprv to prekvapovalo, potom udivovalo. Bol to život duchovného sústreďovania, ktorý náš svätec viedol vo dne v noci.

To povedal o Don Boscovi pápež tak ako ho poznal, ako mu on rozumel. Don Bosco bol duchom inde. To bolo veľkým prekvapením aj pre týchto, čo študovali Don Bosca kvôli kanonizačnému procesu.

A čo viac udivovalo bol objav neuveriteľnej práce na budovaní vnútorného človeka. kardinál Salotti, keď 20. 6. 1914 rozprával o svojom štúdiu Don Boscovej osobnosti, hovoril sv. Otcovi, že „keď prezeral obsiahle turínske procesy, čo sa ho najviac dotklo, to nebola natoľko jeho vonkajšia veľkosť, jeho ohromné dielo, ako skôr vnútorný duchovný život, z ktorého sa zrodil a udržoval podivuhodný apoštolát ctih. Don Bosca.

Mnohí poznajú len vonkajšie Don Boscove dielo, ktoré pôsobí takým mohutným dojmom. Nepoznajú však, alebo len veľmi málo, vznešenú budovu kresťanskej dokonalosti, ktoré s nevšednou trpezlivosťou postavil vo svojej duši tým, že sa každý deň, každú hodinu cvičil v čnosti vlastnej svojmu stavu.

Zaobráame sa tu špiritualitou, vnútorným životom. No aj vonkajšia práca je odrazom vnútornej činnosti ducha. Pripomeniem vám ešte iné pápežove slová: Keby sme ich uplatnili, boli by sme dobrými kresťanmi, saleziánmi a dobrými kňazmi: Spiritualita, chápanie života ako stále spojenie s Bohom, je hybnou silou všetkej tej zázračnej Don Boscovej apoštolskej činnosti.“

Pius XI. vo všetkých svojich prejavoch stále poukazuje na túto charakteristickú črtu jeho svätosti. 13. novembra 1933 vraví: „Tajomstvo všetkej tej podivuhodnej činnosti tej mimoriadnej dynamiky, toho obrovského úspechu jeho diela je práve v tom neustálom spojení s Bohom, ktoré robilo z jeho života ustavičnú modlitbu. „Dňa 22. 2. 1927 povedal prvú reč o Don Boscových čnostiach. Tá rozšírila srdce saleziánov, ktorí sme vedeli, že je ešte veľa ľudí, ktorí nás nemajú radi. Pius XI. v nej povedal, že Don Bosco bol duchom vždy inde, vždy vysoko, kde je jasno a kde vládne nerušený a utišujúci pokoj, tak že možno vzťahovať veľkú zásadu kresťanského života“ Qui laborat obrat.“

Pius XI. keď schválil záznaky, ktoré sa udiali na Don Boscov príhovor a upozornil na veľkoleposť diela, keď v objektívnej syntéze poukázal na úžasný úspech a jeho mimoriadnu prácu, a pýtal sa: „Odkiaľ to všetko?“ a odpovedal: „Kľúč tohto veľkolepého tajomstva spočíva v ustavičnej túžbe po Bohu a stálej modlitbe, pretože jeho práca sa úplne rovnala modlitbe.“ Nesmieme si však myslieť, že Don Bosco pri prechádzkach po dvore recitoval Otčenáše, alebo ruženec. Ja som si ho všimal, viackrát som mu pobozkal ruku, neraz mi položil ruku na hlavu, prechádzal som sa s ním po dvore, a videl som že sa s tými stovkami chlapcov okolo seba nemodlil ruženec. A predsa bola tam hore jeho duša. Poznal som ho práve v tých rokoch, keď ho navštívil aj kňaz Achille Ratti, ktorý sa stal pápežom. Nuž a vidíte, čo o ňom hovorí:

„Spojenie s Bohom neznamena bigotnosť, ani natiahnutý krk, bola to neprestajná túžba po Bohu, bola to ustavičná modlitba, lebo aj on prácu považoval za modlitbu. Celé tajomstvo, pravý dôvod jeho činnosti, charakteristická známka Don Boscovej svätosti je vo vnútornom živote duchovnosti.“ Don Bosco Faceva COST – Don Bosco robil takto. Naučme sa to TAK aj my! A keď ho pápež dal za vzor svojim seminaristom, to znamená, že kľudne môže byť vzorom a príkladom pre každého kňaza. Kto chce byť dobrým kňazom, musí mať tento vnútorný život. Pre nás to má potom dvojnásobný význam: lebo je nám vzorom nielen ako kazom, ale aj ako saleziánom. My musíme dať nášmu životu tón a formu Don Boscovu. Bez rýdzej duchovnosti, bez pravého vnútorného života nikdy nebudeme tým, čím chceme byť, ani ako saleziáni, ani ako kňazi.

Bohužiaľ, mnohí sa domnievajú, že rehoľný život spočíva v akejsi povrchnosti, v rozbehu nejakej automatickej mašinérie, ktorá sama sebe produkuje vonkajšie efekty. Predstavený musí bdieť, aby sa svedomite konalo aj to vonkajšie: návšteva Sviatosti Oltárnej, spytovanie svedomia, ruženec... A väčšina z nás si namýšľa, že taký mechanizmus stačí. Toto je postoj vojaka, ktorý stojí stále v pozore. Je to veľmi nebezpečný a povrchný dojem o rehoľnom živote. Sv. Pavol však vraví: „skláňam svoje kolena...“

Presvedčme sa, že nie je možný nijaký apoštol, nijaký muž činu, ktorý by nehľadal Ježiša. Lecordaire, keď pred 100 rokmi videl, že francúzsky klérus na toľko namáhal, ale málo dokázal, hovorieval: „Nášmu kléru chýbajú skôr vnútorné zásoby, ako teologická a sociologická veda a učenosť, preto sa nevie ničoho dopracovať. Chautard hovorí o tom ešte tvrdsie. Pápež to vždy zdôrazňoval vo svojich rečiach, najmä z 9. 7. 1993 a z 18. 2. 1934. Don Bosco ktorý je toho istého zmýšľania ako pápež a askéti, hovorí o svojej pokore: „Aby sme mohli byť užitoční dušiam, musíme sa usilovať sami sa stať svätými. Stal si sa

rehoľníkom, aby si zachránil dušu. Ako na tom pracuješ? Ty musíš vnútorne pracovať, žiť zjednotený s Bohom. Cieľ nášho života musí byť práve tento vnútorný život. Príčina neúspechov toľkých rehoľníkov, ako to vidieť z ich povrchnosti v duchovnom alebo činnom živote, alebo v nedostatku ducha obetavosti, v neláske ku všetkému a ku všetkým, v náklonnosti k rebélii a pomstychtivosti, chatrný výsledok pobožných cvičení je práve tu: v nedostatku vnútorného života.

Čo je vnútorný život?

Málokto autor definuje vnútorný život. Všetci ho predpokladajú. My môžeme povedať, že je to život viery, ktorý sa odráža vo svedomí. Alebo ľahšia definícia: Žiť a konať podľa viery; žiť lebo duša žije s Bohom, cítiť Boha v duši, mať ustavičné povedomie a pocit prítomnosti Božej.

Vnútorný život je možný a potrebný každému.

Nieko by mohol povedať: To je len pre mníchov. Nie. Pred príchodom na tieto exercície som práve dokončil jednu časť práce, ktorá má byť rekonštrukciou života pastierika z Argentery Františka Besucca, ktorý prišiel k Don Boscovi ako trinásť a pol ročný.

Tento prostý chlapček, pod vedením dobrého kňaza prejavuje vnútorný život v najvyššom stupni. „Ja sa stále modlím, lebo keď sa modlím, vidím Boha... Keď prijímam, hovorím; Hovor ty!“

Teda vnútorný život je každému možný. Je to svätý dar, v nás, ktorý nás všetkých pobáda aby sme žili pre Boha, dáva nám cítiť jeho prítomnosť, tak ako Don Boscovi, ktorý „videl všetko, robil všetko, ale jeho duch bol inde. V tom je rozdvojenie Don Boscovej duše. Ak sa ti podarí žiť takto, podarí sa aj tebe stať sa svätým. Nie je to mystika, ale život, ktorý sv. Pavol odporúča všetkým kresťanom, ktorí nežijú podľa tela. /2 Kor.,2,12-15/

Praktické prostriedky

Od všeobecných vecí prejdime na konkrétne. V dejinách máme dvoch veľkých svätých, ktorých čítanie vždy odporúčame: je to sv. Pavol a sv. Benedikt. Sv. Pavol vraví, že máme posväcovať všetky svoje skutky: „Omne quodcumque facitis in verbo aut in opera omnia in nomine Domini Jesu Christi, gratias agentes Deo. Et Patri per ipsum.“ Kol. 3,17. A Don Boscov nevydanom denníku z r. 1885 hovorí: Spojenie medzi nami nech je spojením duší, ako má byť aj mechanické spojenie v správe. Hľadáme vo všetkom slávu Božiu aj rozkázané veci nech sa robia nie ako rozkázané, ale vždy z dôvodov slávy Božej... Viem dobre, že všetky tieto veci nám odporúčajú naše pravidlá. Keď sa však neusilujeme a nerozhodneme konať ich z nadprirodzenej pohnútky, všetky, všetky tie veci sa stratia.“

Faber v knihe *Il progresso dell'anima* – pokrok duše /Str. 264/ vraví, že duchovný život nespočíva v tom, že svoje každodenné povinnosti povýšime do nadprirodzeného poriadku. Práve toto sa Don Boscovi páčilo u Don Cafassa.

Ako si Don Bosco predstavuje vnútorný život

Don Bosco si predstavuje vnútorný život veľmi jednoducho: pracovať, robiť všetko pre Boha. Myslieť na spásu svojej duše... Mysli že si saleziánom preto, aby si si spasil dušu /Don Tomatisovi/. Nie je to život samoty, odlúčenia, strávený v tieni, nie život trucovitý, nie

falošná zbožnosť, bigotnosť. „Darebákov, žráčov, tvrdohlavcov, potmehútov Don Bosco nechce.

Duchovný život je egoizmus, ktorý myslí len na seba a nepracuje.

Saleziánska duchovnosť nespočíva vo výlučnej snahe a úplne vnútorný život, čo Gasquet a Faber nazýva aj najväčším bludom vnútorného života. Nie. Život je vonkajšou povinnosťou, preto duchovnosť nespočíva v istých pobožnostiach, ale v povznášaní všedného života do života nadprirodzeného poriadku. Preto nielen v istom konaní vecí, ale aj v spôsobe, ako sa konajú.

Nepriatelia vnútorného života

Opak duchovného života je duchovná rozptýlenosť, roztratenosť, svetská profánnosť, svetácke zmýšľanie, rozprávanie a správanie sa. Sú ľudia, ktorí zmýšľajú podľa toho ako píše noviny. Podľa toho aj cítia, hodnotia.

Svetácke zmýšľanie nemá nič spoločné s duchovnosťou. Priamo sa jej protiví. Ba Don Bosco vidí nepriateľa duchovnosti aj v lenivosti, v mrhaní časom, proti čomu bojuje, lebo to všetko vyrušuje ducha a oddaľuje od Boha. Istí kňazi: roztržití, blahobytní, násilníci, egoisti, žráči, kritici, namyslenci, nemajú vnútorného ducha, aby sme nepovedali ešte niečo horšie.

Jestvujú isté špecificky saleziánske pookušenia, ktoré vyplývajú z nášho činného života: sú to štyri vzájomne si odporujúce veci, ktoré sú v protive aj s duchovným životom.

1. Falošná sloboda ducha, falošná bezstarostnosť, ktorá zanedbáva dobré skutky, nedbá na úmysel a žije bez ohľadu na Boha. Riadi na úmysel a žije bez ohľadu na Boha. Riadi sa heslom: my pracujeme bezstarostne!
2. Konventualizmus falošného rehoľného života žitého len tak zo zvyku, vlastný remeselníckym mníchom a unaveným rádom. Mních žije síce podľa regule, ale človek nestojí na nič. Takí sa riadia heslom: regula stač! To sú ľudia čo dostali talent a vrátili ho.
3. Bezduhá, bezcieľna pracovitosť, /faccendarizmus/ ktorá sa ženie iba za úspechom. Stačí keď idú na prijímanie. Chautard ako príčinu nedostatku kresťanskej formácie udáva skutočnosť, že kňazom vychovávateľom chýba čistý úmysel, že nemajú skutočného vnútorného života a v dôsledku toho s potom vytvárajú iba formy povrchnej zbožnosti, bez pevných ideálov, bez silných presvedčení. Na poslednej skúške nebudeš skladať účty iba zo skúšok chlapcov, ale aj zo svojej.
4. Laicizmus, aktivizmus, amerikanizmus, vyhľadávanie vonkajších činností, zdôrazňovanie vonkajšej korektnosti a zanedbávanie činnosti, najmä pokory, umíftvovania, poslušnosti. To je komercializmus kresťanskej činnosti.

Sv. František Saleský aj Don Bosco v prejavoch nábožnosti neznášajú pietizmus, ritualizmus a zvykovosť.

Don Bosco si nábožnosť preveruje činnosťou. Pýta sa na spokojnosť s pokrmom, ktorý sa podáva pri stole. Potmehútov, zlomyseľných a žráčov nechce. Nezbytnou požiadavkou vnútorného života je modlitba. Práca – modlitba.

Modlitba je nevyhnutne potrebná, či je to už rozjímavá alebo ústna. Srdce sa má stále chvieť modlitbou.

Kde je vnútorný život, tam cítiť aj potrebu uzobranosti, hovor sa točí okolo Boha. Koľko krát sa chlapcom rozpráva o športe a nie o Bohu. Pretože ho v srdci niet.

Don Bosco bol veľkým svätcom a úspešným apoštolom. Celé tajomstvo jeho úspechu spočívalo v tom, že i napriek takej zaneprázdnenosti stále bol spojený s Bohom, lebo aj prácu považoval za modlitbu. Tento spôsob Don Boscovej činnosti dá zmysel aj nášmu životu saleziánskych kňazov.

IV. prednáška **PRÍSNOSŤ /MRAVNÁ/**

Nos autem...sed in doctrina spiritus spiritualibus spiritualia comparantes.

A my sme neprijali ducha sveta, ale Ducha ktorý prichádzal od Boha. .... To Vám hlásame, nie určenými slovami v zmysle ľudskej múdrosti, ale určenými slovami v zmysle Ducha – Duchovným duchovné podávame. /1Kor 2,13/

Úvod

Dosť naširoko sme sa rozhovorili o duchovnosti a o potrebe stať sa duchovnými – žiť duchovne, pestovať vnútorný život.

Všetko v nás musí viesť duch viery. Musíme žiť tak, aby tí čo nás vidia a všímajú si naše skutky, boli nútení uznať v nás Kristov obraz. Ak budeme konať ináč, budeme ako nerozumené zvieratá, ktoré nechápu nebeské veci. Je jasné, že duchovný človek nemôže ísť so svetom. Papini pomenoval Krista, ktorý vyhlásil osme blahoslavenstiev, prevratníkom. Celý náš život je zriekanie sa sveta a vecí, ktoré sú vo svete. Lebo ako vraví sv. Ján, celý svet je v moci zlého, /1 Jn 5,19/ a čokoľvek je na svete, je žiadostivosť tela, žiadostivosť očí a pýcha života. /1 Jn 2,16/.

My nemáme milovať svet; zriekli sme sa ho pri krste. Koľko vecí svetských treba odstrániť a potom zasa zložiť. Okrem radikálneho zrieknutia pri krste, urobili sme aj cirkevno-právne zrieknutie pri svätých sľuboch. Preto už nepatríme svetu. Slovo svet sa nachádza 40 krát v Novom Zákone. Je to špeciálny výraz Kristov, ktorý ním označuje súhrn myšlienok, vášní, úsudkov, ktoré sú mimo Boha, proti Bohu a slúžia iba telesnosti.

Saleziánska asketika

Téma, o ktorej ideme hovoriť je silná. Budeme rozprávať o mravnej prísnosti. A to je tvrdá reč. Asketika má za predmet zriekanie sa sveta, anit-svet, a nástrojom tohto antisveta je umŕtvovanie. Nemožno sa odlúčiť od sveta bez nejakého gesta, ktoré ho odmieta. A toto gesto je práve umŕtvovanie. Preto umŕtvovanie je nástroj asketiky.

My sme však saleziáni. Musíme pracovať, máme svoje sviatočné oratóriá, musíme pracovať medzi chlapcami, asistovať, vzdelávať sa, a preto nerozprávajte nám o asketike.

Zložil si sľub, stali si sa rehoľníkmi a preto nie je možné nerozprávať o asketike. Ale my sme prostí ľudia. Don Bosco nenapísal ani jednu knihu o asketike, nepovedal ani jednu reč na túto tému. Ináč by sme neboli rehoľníkmi. A jeho asketika sa zvlášť hodí pre saleziánsky život. Iní rehoľníci vidia náš život, vravia, radosti a veselosti necítia odvahu žiť naším životom. V mnohých iných kláštoroch sa žije pohodlnejšie. Don Bosco je realista zjednodušuje askézu: „Niekoľko tých najzákladnejších vecí. Len to podstatné a potrebné.“ Chcete počuť neslýchane jednoduchú asketickú zásadu, v ktorej je celá Don Boscova asketika? V siedmej hlave životopisu Miška Magoneho píše: „Držme sa jednoduchých vecí, ale treba ich robiť vytrvale.“ Skúste to. Položte si do topánok kamienok. Je to vec bezvýznamná, ale noste to stále a uvidíte.

Asketika alfonziánska

Odbočme na chvíľku! Ste teológmi a čoskoro budete viesť iných. Don Bosco vo veci prísnej asketiky je žiakom sv. Alfonza. Ani na malíček sa nevzdával od toho, čo sv. Alfons učil vo svojej „praxi spovedníkov“. Vyhľadajte si tretí paragraf duchovného vedenie pod číslami

145 – 147, kde je reč o umŕtvovaní a tam nájdete doslovne slová a myšlienky, ktoré Don Bosco povedal alebo podľa ktorých sa riadil. Tak isto Scavini v I/II časti, kde je reč o hriechoch, „in specie“ a nájdete tam stranu, ktorá sa doslovne zhoduje s tým ako rozprával a konal Don Bosco. No a Scavini napísal Univerzálnu teológiu v duchu sv. Alfonza. Alfonziánska asketika sa opiera o tri základné princípy považované za jeho objav.

1. Teória odpútania sa: Nie trýzniť sa, ale odpútať sa od vecí tohto sveta a užívať ich ta, ako by sme ich ani neužívali.
2. Miernosť: v najširšom slova zmysle: nie pohodlie ale umiernenosť, obmedzovanie žiadostí, umierňovanie a usmerňovanie vášní a citov.
3. Aktívna zbožnosť. To jest vnútorný život, autokorekcia, spojenie s Bohom, pri práci a pri plnení stavovských povinností.

Pôvod saleziánskej asketiky

Podľa Don Boscovej predstavy ideálny kňaz a rehoľník mal by sa vyznačovať mravnou prísnosťou a ukáznosťou. Mal by byť vzorom rezervovanosti, utiahnutosti, umiernenosti, práce a trpezlivosti. Túto predstavu si nadobudol ešte ako chlapec pri pohľade na Cafassa. V seminári si ju zdokonalil názormi Alojza Comollu a ako svoj osobný prvok vniesol do nej veselosť a lásku voči mladíkom.

Treba si vyhodiť z hlavy, že Don Bosco bol obyčajný povolný človek, ktorý nechal veci bežať a uspokojil sa s akousi povrchnosťou, čo sa vyhýba iba smrteľnému hriechu, ktorý sa preňho redukuje na hriech necudnosti. Don Bosco je dobrý, zhovievavý, láskavý, ale aj prísny. Ináč by sa nebol stal zakladateľom rehoľných spoločností. Dôkazom toho je 12 000 strán jeho životopisných pamätí.

Saleziánske umŕtvovanie

Don Bosco chce umŕtvovaním dosiahnuť dva ciele:

1. brániť sa zachovávať čistotu. Na toto sa redukujú všetky negatívne prostriedky, ktoré odporúča na umŕtvovanie.
2. navykať na prísny spôsob života, na umiernenosť, zdržanlivosť, striedmosť, na osobnú a kolektívnu chudobu a na zriekanie sa sveta.

Celý život saleziána musí byť sebazapieraním. R. 1847 Don Bosco mal sen, v ktorom videl zástup mladíkov očakávajúcich dobrú výchovu. On je však od nich oddelený poľom ruží. Pokúša sa prejsť bez topánok, ale sa mu to nedarí. Musí sa hneď obuť, lebo tam trne, to jest, citové náklonnosti, sympatie, antipatie, všetko veci, ktoré vychovávateľovi prekážajú dostať sa k cieľu.

Ako zmýšľal Don Bosco

V auguste r. 1846 počas svojej rekonvalescencie debatuje s teológom Cinzanom o niektorých statiach evanjelia. Teológ vraví: Qui vult venire post me abneget... tollat crucem suam et sequatur me.

Don Bosco však tvrdí: Tollat crucem suam quotidie et sequatur me. /Lk, 9,23/ Idú sa presvedčiť a teológ musí dať pravdu Don Boscovi. Je tu reč o každodennom a trvalom umŕtvovaní. Na duchovných cvičeniach v Trofarello r. 1868 Don Bosco má pre svojich klerikov ordinandov prednášku o umŕtvovaní.

Na duchovných cvičeniach v Lanzo r. 1875 rozpráva o útekoch, potrebných pre zachovanie čistoty. Cez vianočnú novú prednáša klerikom o ochrane povolania. Rozpráva o prostriedkoch umŕtvovania a cituje slávny výrok Forestiho: „Subtrahe ligna foco, si vis extinguere flammam.“ A na slávnych exercíciách v Lanzo v r. 1876 má prednášku p prázdninách v rodine a to isté opakuje aj 30. októbra toho istého roku. Na exercíciách v Lanzo r. 1876 nalieha, aby sa zachoval náš tradičný spôsob života. Gróf Cays býval v podkroví a keď vonku padal sneh on sa zahrieval posteľnou dekou. Don Bosco mal vo zvyku opakovať: V ten deň, keď sa do našich domovov začne zachádzať pohodlie, blahobyť, kongregácia skočila svoju úlohu. Čo sa myslelo pod pojmom blahobyť? Don Bosco ide do San Benigno a vidí na oknách záclony... Toto je prepych. Vari to nie je nutné pre potrebnú ozdobu domu? „Ozdobou saleziána je chudoba.“ Don Rua bol ešte prísnejší. Keď vidím istých kňazov, ktorí prichádzajú ako noví profesori a potrebujú niekoho, kto by im upratoval izbu, ustielal posteľ, ktorí nie sú s ničím spokojní, ani so zariadením ani s tým, čo sa podáva pri stole, myslím, že keby saleziánska spoločnosť bola utvorená z takých ľudí, zaiste by bola už skončila svoju úlohu.

Vedieť sa zaobísť

Z Don Boscových rečí vidieť, že v otázke umŕtvovania sa riadil podľa nauky sv. Alfonza. Ani mladíkom ani spolubratom nepredpisuje aktívne alebo pasívne trýznenie alebo kajúce umŕtvovania. Nevystavovať sa príležitostiam, netrýzniť sa, ale vedieť sa zaobísť aj bez potrebných vecí. Umŕtvovanie zmyslov, trpezlivosť, miernosť, znášať sa navzájom, chudoba. V IV. zväzku Don Boscových Memorií sa hovorí, že na otázku, či možno konať kajúce skutky, odpovedá: „Nuž, pozrite sa, prostriedky nám nechýbajú: teplo, zima choroby, osoby, udalosti... Mladíkom nedovoľuje pozitívne kajúce skutky. Len Saviovi, Magonemu, Besucovi niekedy dovoľí zrieknuť sa jedla, olovrantu, obmedziť raňajky, ale aj to len pri niektorých príležitostiach. Svojím synom nenariaďuje disciplinárne kajúce skutky, ale prácu, prácu, prácu“ to je saleziánske umŕtvovanie.

Umŕtvovanie a miernosť

Miernosť v jedle je pre Don Bosca jednou z fundamentálnych otázok. Naším heslom je: „Práca a miernosť.“ *Lavoro e temperanza fanno fiorire la Congregazione* - práca a miernosť privedú spoločnosť k rozkvetu. Don Bosco nenávidel nestriednosť. Na to bol veľmi citlivý. To bola jeho idiosynkráza /precitlivosť na niečo/. Nikdy nerozpráva a nepíše o saleziánskom živote, o budúcom osude kongregácie, o probléme čistoty bez toho žeby nekládol na srdce umŕtvovanie v jedle. Citovaniu v tejto veci by nebolo konca. R. 1868 píše: Keď počujem, že niekto vyhľadáva olovranty, že sa vzrušuje . pri myšlienke na dobrú fľašu, hneď začnem žvikať a predvídam vážnu skazu pre tú dušu. Don Barberis 3. 4. 1877 napísal: Keď Don Bosco rozpráva na túto tému vždy sa zamyslí. Raz povedal: „Daj pozor, keď sa niekto nechá ovládať týmto zlozvykom, niet takého rozhodnutia, alebo predsavzania, ktoré by zachoval. Takému je veľmi ťažko polepšiť sa. A za tým prídu aj iné smutné veci. Sv. Hieroným jasne hovorí: Víno a čistota sa neznášajú. Od Don Cafassa a Don Gualu som sa naučil, že od tých čo sa dali ovládať vínom, aj keby robili zázraky, nič dobrého sa nedá očakávať.

S týmto je spojený problém čistoty. Keď sa debatovalo o pravidlách, Don Bosco veľmi dôrazne prízvukoval otázku požívania mäsa a vína. A nalieha: „Jedna z vecí prvých, vec sa podáva. Tak píše o klerikovi Comollovi, Saviovi, Magonem, Besucovi. A v I. zväzku MB na str. 381 čítame: „Don Bosca v seminári si všímali pre túto čnosť.“

Umŕtvovanie zmyslov

Len si prečítajte Giovane Provveduto a uvidíte, čo Don Bosco píše o zvedavosti, o skromnosti, v pohľadoch, ako bude do neumŕtvenosti citov, do vyhľadávania pohodlia, do určitého, aj keď nepatrného prepychu, do vyhľadávania blahobytu, do prílišného pestovania frizúr... Toto je veľkolakomstvo, pohodlnosť, prepych, proti ktorým Don Bosco tak veľmi bojí. V jeho neuverejnennom obežníku nájdeme tento hrozný výrok: „Jedny šaty, kúsok chleba musia stačiť rehoľníkovi. Ostatné je pohodlnosť. Keď sa kongregácie dostane pohodlie, táto skončila svoju úlohu.

Vo sne z r. 1876 videl voz so štyrmi klincami ktoré zabijú ducha kongregácie. Dňa 14. VIII. Toho istého roku v rozhovore spomína tri veci, ktoré zničia kongregáciu:

„Lenivosť, vyhybanie práci; vyberačnosť a hojnosť jedál; egoizmus a šomranie, čo preňho bolo to isté.

Tu je vhodné spomenúť Faberov výrok z „Pokroku duše“: Posledná slabosť, ktorá opúšťa toho, ktorý sa dá na duchovný život, je umŕtvovanie žiadostivosti po jedle a pití.

Štyri druhy osôb sa oddávajú požívačnosti: kapitalisti, lebo majú peniaze, lekári z príležitosti, literáti z roztržitosti, pobožní a bigotní z kompenzácie.

Sv. Terezka vo svojej prostote vraví, že len kuchár vie rozoznať pravých svätých od falošných. A sv. Gregor Veľký so svojich Moráliách II. 27: „Diabol prudkejšie napáda, keď zbadá, že strážcovia disciplíny slúžia bruchu.

Znak saleziánskeho kríža

Chcem vám niečo darovať: nový znak kríža – urobte to takto: Pri slovách PRÁCA dotknite sa čela, pri slove STRIEDMOSTĚ pre a pri slovách CHUDOBA, DOBROTA pliec. Napokon zložte ruky a povedzte. SVIATOSTI a MÁRIA! To je tajomstvo, ktoré nik nepozná a ktoré vám nikto nedá a po druhé už ani ja, lebo už tu nebudem.

Príklad prvých saleziánov

Pätnásť strán /205-219/ štvrtého zväzku memórií hovorí o umŕtvení. Je to stať, ktorá zaráža svojim obsahom: Umŕtvovanie v pokrmoch, v bývaní, v obliekaní, hlad, smäd, teplo, zima, úsilie zaobísť sa bez cudzej pomoci. Keby som mal čas, mohol by som vám rozprávať o množstve neveriteľných sebazapieraní, skrytých obetí, ktoré prinášajú toľkí dobrí saleziáni, dobrí koadjútori, ktorí obyčajne vedia skryť svoje umŕtvovanie. Keď zomrel Don Fascie, našli mu na tele kovové cilícium, 16 cm široký pás pletiva z pochrómovanej ocele. Na každom spoji pletiva bol ostrý hrot. A to nosil celé dva mesiace. Na môj pravdu, keby som mal spomínať všetky umŕtvenia, ktoré každý vie robiť. Ja si neviem predstaviť klerika, ktorý by nemal svoje vlastné. Každý dobrý salezián má svoj vlastný druh umŕtvenia, svoju knihu, svoju pobožnosť, ináč nebude môcť úspešne pracovať na zdokonaľovaní svojej duše. Ak sa v kongregácii zachováva Don Boscov duch, ak ju vidíme podivne napredovať, musíme povedať, že Don Boscova asketika je v plnom rozkvetu. A na to môžeme byť hrdí!

Prednáška V.

OBSERVANCIA /ZACHOVÁVANIE REGÚL/

Rozvrh prednášok

Tieto dva dni venujeme priamemu štúdiu praktickej saleziánskosti, nášmu životu saleziánov ako rehoľníkov. V prvých dňoch sme videli duchovnú prípravu, v posledných dňoch budeme študovať, čo sa týka v mechanizme života.

Regula – jej pôvod

„Regula dicitur ad hoc quod ad oboedientium dirigit mores.“ Toto je heslo, ktoré napísal sv. Benedikt pod nadpis svojich regúl. On, ktorý vytvoril západný rehoľný život a vyložil pojem spoločného života, on dal aj význam tomuto slovu.

Regula u latinárov znamená Riga – čiara. A obsah noriem pomenoval regulami, lebo musia byť akoby čiarou, ktorá diriguje mravy tých, čo poslúchajú. Táto prednáška má názov „observancia“ preto, lebo tu bude reč o reguli. Rozprávam ako salezián vyspelým spolubratom a nie ako vykladač cirkevného práva. Nechám bokom katechézu, ktorú zvykneme vykladať o povahe sľubov, o hodnote regule, lebo to poznáte všetci, veď sa vám to opakuje na každom kroku. Don Bosco nás učil, aby sme boli mužmi vecí a my ponecháme katechézu bokom.

Pustíme sa hneď do toho, na čom nám záleží: duchovný život, jeho aspekt a vôľa uskutočňovať to, čo žiada regula.

Teda to, na čom nám záleží, je observancia. Nemyslíte, že toto slovo preberáme z kníh mníchov. Nie. Sám Don Bosco ho používal vo svojich rečiach vo svojich spisoch. V r. 1879 pri zakľúčení exercícií vravel: „Ja vám nechcem rozprávať o mnohých veciach, ktoré sú potrebné, aby sme šli napred. Iba jednu vec: observancia. Dokiaľ sa bude kongregácia pridŕžiavať zachovávaniam regúl, bude prekvitať. Keď však začne oslabovať observancia, kongregácia bude upadať.“

Užitočné odbočenie

Prepáčte, že zdôrazňujem Don Bosca. To preto, že aj vám sa stane, keď budete kázať, že zabudnete, že ste saleziáni. Budete hľadať všetky možné knihy sveta a zabudnete na Don Bosca. V hudbe sa podáva istá téma. Rozvinie sa, vystúpia osoby, prídu zábavy, zakľúčenie. Ale napriek moduláciám a gradáciám, všetko v jednej tonalite.

Keď je nejaký kus dokonalý a prevedený ako sa patrí, končí záverečnou peroráciou a spádom vlastným tomuto tónu. Celé naše kázanie a všetko naše uvažovanie sa točí okolo témy: Don Bosco. To je naša tonalita. Hra a modulácie sú síce rozličné, ale aj tieto, ako aj zakončenie, spejú ku koncu v tej istej tonalite.

Naša prvá regula

Don Bosca nám nedal mnoho regúl. Ja a prví saleziáni sme zachovávali oveľa jednoduchšiu a kratšiu regulu. Keby ste videli náčrty, tie čo boli napísané ako návrh, ktorý mal byť predložený do Ríma r. 1864 a 1868 je to reč veľmi jednoduchá. Don Bosco však vrelo doporučá, aj nami zdôrazňované zachovávanie regúl. Z čnosti a z túžby po umŕtvení on sám zachovával chudobu a nástojil na tom, aby ju zachovávali aj jeho spolubratia. Don Bosco tak isto požadoval aj úprimnú poslušnosť, poslušnosť dobrovoľnú ochotnú, bez despotických rozkazov a bez spurných absolutizmov. Chce poslušnosť ako ovocie presvedčenia, dobrej vôle. Prečítajte si v tejto veci dôverné napomenutia direktorom a reč, ktorú mal pri predkladaní regúl. Zvýrazňuje sa tam jedna vec: rodinná disciplína. Vytlačené regule obsahujú len to najpotrebnejšie. Všetko v nich nemožno predpísať. Ony udávajú iba hlavné smernice. Preto okrem litery regúl, treba sa pridŕžiavať aj tradícii. Treba si vyhodit' z hlavy jednu príliš optimistickú a nebezpečnú myšlienku, že v Don Boscových časoch, keďže nebolo ešte všetko uzákonené a nebolo všetkého toho systému inšpektórií, hierarchie a tých 501. a 502. kanónu kódexu, vládla disciplína širokých rukávov, taká dobrácka, akoby sa na veci pozeralo len tak povrchno. Nie, Don Bosco je dobrák, je svätý, je láskavý a prívetivý, ale jeho dobrota a dobrákosť odvtedy ako bola kongregácia schválená /r. 1869/ sa stala prísnu vo

vyžadovaní, neúprosná v teórii, a to je dokázané. Don Bosca na tomto mieste napriek 18 zväzkom málo poznáme. Dňa 4. 6. 1879 mu istý klerik píše a prosí o radu. A Don Bosco odpovedá: „Ja neviem, ako je možné, že s poslušnosťou tohto druhu, keď niekto nosí u seba niekoľko lír, môže pristupovať ku sv. prijímaniu.“ A to sú dejiny!

Don Bosco názor

V tejto veci má Don Bosco teologicky i právnický jasné pojmy. R. 1869 má duchovné cvičenie pre klerikov a niekoľkých spolubratov a aspirantov v Trofarello. Keďže začiatkom mesiaca marca vyšiel dekrét o chválení kongregácie, využil vhodnú príležitosť a poukázal na vážnu povinnosť zachovávaní sľubov. Vysvetlil kto mocou poslušnosti má právo rozkazovať a kto to nemá. A jeho vtedajšie slová sa zhodujú s tým, čo máme v 501. a 502. kanóne dnešného kódexu. Na konci pripojil, že regula neviažu sub gravi: „Ak niekto, vraví, nekonal svoju meditáciu, duchovné cvičenia, spytovanie svedomia, sv. ruženec, návštevu kostola, piatkový pôst, bol by zbavený zásluh, ale by sa nedopustil ťažkého hriechu. A napriek tomu počujeme, ako dôrazne nalieha na zachovávanie regul a zvoláva blesky na tých, čo nezachovávajú stanovy a pravidlá, lebo poslušnosť pre neho bola jediná vec. Všetko zahŕňa do IV. prikázania.

Sväto svätá povinnosť

Nesmieme si myslieť, že by si Don Bosco splietol teológiu s asketikou, ale že rozpráva takto z akejsi oportunistickéj potreby. Nie, Don Bosco mal v tejto veci jasno. Keď takto vo svojich konferenciách nástojí a blesky zvoláva, robí to z mravných dôvodov. Z pocitu zodpovednosti za celú výchovnú budovu. V nezachovávaní regule je príčina pohoršení, neporiadkov, dezorganizácie, všeobecného úpadku disciplíny. Aj keď v jednotlivých prípadoch priestupky neprekročia hranicu všedného hriechu, nesmieme si myslieť, že by nebolo potrebné naliehať. Môže nejaký zakladateľ súhlasiť s režimom všedného hriechu? S režimom nezachovávaní regul, ktorý vedie kongregáciu do záhuby? Don Bosco musí naliehať a naliehať z dôvodov svedomia. A preto, keď vidíte, že si vás predstavený zoberie nabok a povie vám niekoľko citlivých slov za priestupok a keď vás výzve k poriadku, nesmiete si myslieť, že má niečo proti vám a že je rigorista. Nie. Predstavení cítia teologickú povinnosť svedomia vykonať, čo musia. Potom však už nemajú nič proti vám a sú dobrí ako prv. A vy s Tanqueremom v ruke a so všetkými teológmi počnúc od najstarších až po sv. Alfonza, ma poučíte, že predstavený, ktorý by neupozornil na porušovanie regul a nebojoval by aj proti malým častejšie sa opakujúcim priestupkom, zanedbal by svoju povinnosť. A citujem tu slová Schrama, prevzatého z Luga: „Je všeobecnou mienkou teológov, že predstavený sa dopúšťa ťažkého hriechu, ak zanedbáva naprávať tých, čo porušujú pravidlá, keby pre tento nedostatok sa oslabilo obvyklé zachovávanie pravidiel.“

Preto Don Bosco vo svedomí bol povinný naliehať, zvolávať blesky a karhať nezachovávanie regul, lebo to mohlo byť semenom neporiadku a skazy.

Výrečné doklady

11. 3. 1869 po vydaní dekrétu o schválení kongregácie a medzi iným im povedal: „Teraz sme už uznání. Našou povinnosťou je byť dobrými rehoľníkmi. Po schválení regul je potrebná pravidelnosť spoločného života.“ Niekoľko dní na to má ďalšiu prednášku o jednote cieľov a pravidelnom zachovávaní pravidiel. Kým sa v Ríme pripravuje definitívne schválenie stanov /1874/ Don Bosco uverejní 3 obežníky /4. 6., 15. 11. 1873 a vo februári, 1874/, aby nimi pripravil spolubratov na túto udalosť. V prvom vysvetľuje duchovnú a rehoľný jednotu regul. V druhej veľmi podrobne a prakticky píše o disciplíne a o spôsobe života podľa regul a zvykov inštitúte.

Don Bosco vraví, že u nás sa disciplína nemá udržiavať pomocou trestov, ale regulu musia zachovávať všetci, bez výnimky tak predstavení ako aj podriadení. Zachovávanie tohto predpisu je veľmi dôležité. Od neho závisí mravný a vedecký prospech alebo úpadok chovancov. Nie zachovávanie pre zachovávanie, ale pre účel, lebo sama regula robí „mnícha“ a nie rehoľníka. Čo robí saleziána saleziánom je práca. V treťom obežníku hovorí o praktickom spôsobe zachovávaní regúl a o ochrane čistoty. 3.februára 1876 povedal direktorom zhromaždeným na kapitule: „Aby sme dobre zodpovedali Prozreteľnosti, treba zachovávať stanovy, držať sa zákonníka, ktorý nám dala cirkev, neprekračovať len tak patriarchálne. Ak chceme rozšíriť nášho ducha vo svete, držíme sa pevne regúl.“ Orestano vraví že najväčším zjavom storočia je prenikanie saleziánskeho ducha vo svete. A Don Bosco to povedal už r. 1876. náš otec zakľučuje svoju prednášku vyhlásením, že jediným prostriedkom na udržanie kongregácie je zachovávanie pravidiel. R. 1884 uverejnil nový obežník o observancii a odporúčal sa zamerať vo všetkom na cieľ, pre ktorý sme sa stali rehoľníkmi: dobro mládeže. Keď potom počuje všelijaké kláštorné mudrovanie, zvolá: „Saleziáni sú rehoľníci určení pre prácu. Práca z nás urobí saleziánov.“ A končí: „Keď upustíme od zachovávaní pravidiel, dopúšťame sa krádeže proti Bohu, lebo profanizujeme, šliapeme to, čo sme mu darovali. To však vyžaduje námahu. Áno, keď sa to robí neochotne. Prečo sme sa stali rehoľníkmi, aby sme hľadali radosti alebo trpeli a získali zásluhy? Zaiste nie, aby sme rozkazovali, ale poslúchali, nie z lásky k osobám, ale aby konali skutky z lásky, nie aby sme žili pohodlne, ale aby sme žili v chudobe, podľa príkladu P. J-K-“
Don Bosco to vyložil jasne.

Šomranie - veľké nebezpečenstvo spoločnosti.

Teraz nás zaujíma opačná stránka. Aby sme zostali verní Don Boscovi, pozrieme sa aj na negatívnu stránku: na nebezpečenstvo, proti ktorému musíme bojovať. Don Bosco vidí v nezachovávaní pravidiel, v duchu nezávislosti, v porušovaní disciplíny, v neukáznosti hlavnú príčinu úpadku kongregácie. Za prameň toho všetkého pokladá ducha reformy, to jest šomranie, ktoré úzko súvisí s osobným egoizmom. Keď vraví „šomranie“ nemieni tým malé lamentovanie a nadávanie, ale kritiku dispozícií predstavených. Opovrhovanie autoritou, stále kritizovanie toho, čo predstavení konajú. To je šomranie, duch reformy, ktoré Don Bosco tak bičuje a v ktorom vidí veľké nebezpečenstvo pre saleziánsky život.

„V rozhovore zo 14. 8. 1876 – vraví Don Bospigani – don Bosco hovorí, že tri veci povalia kongregáciu: záhaľka, vyhľadávanie a nadbytok pokrmov, a duch reformy alebo osobný egoizmus alebo šomranie.“

Sen o voze

Na exercíciách v Lanzo r. 1873 mal chýrny sen o voze, ktorý rozdelený na 4 časti trval štyri noci. Don Bosco videl veľký voz, ťahaný ošklivými zvieratami, ktoré mali napísané na zuboch, záhaľka, žranica. Voz nesie rozličné haraburdie a sú doň zapichnuté štyri klince, ktoré trápia alebo zabíjajú ducha kongregácie.

1. klinec: Quorum Deus venter est.
Ich bohom je brucho.
2. klinec: Quaerunt quar sua sunt.
Hľadajú iba svoje pohodlie.
3. klinec: Venenum aspidis.
Vretníci jed: šomranie a zlomyseľné reči.
4. klinec: Gubiculum otiositatis
Izba kňaza, ktorý „má toľko práce“ a potom nerobí nič. Má všetko okrem kníh. Robí všetko, ale v skutočnosti nič, lebo nerobí to, čo má robiť.

Uprostred voza, medzi haraburdím, je ešte piaty kartón: Latet anquis in herba. Had je skrytý v burine. Pravý mor kongregácie je potmehútsvo, večná nespokojnosť, pozerat' na všetko čiernymi okuliarmi, skryté individuá, ktoré všetko rozvracajú.

Otcovská kliatba

Posledný obežník Don Bosca, ktorý uverejnil r. 1886, pojednával o šomraní, ktoré je nepriateľom lásky, podnecuje nenávisť k Bohu a škodí kongregácií.

Ešte 3. 10. 1886 vydal sa slabý a chorobou ničený Don Bosco na cestu do San Benigna, kde sa skladali sľuby. Chcel tu ešte dať svoje „riccordi“ – myšlienky na pamiatku. Bol som v jeho blízkosti, lebo som bol akolytom a ešte sa pamätám na tu hodinu úzkosti a hrôzy. Don Bosco sa naraz strhne, vybuší a je to akoby kliatba tohto úbohého starca. Ťažko sa dvíha, sadne si, celou silou svojej vôle sa napína a trasúcou rukou sa vrhá na ducha kritiky, ktorá je skazou kongregácie. Nemôže pokračovať, lebo plač mu prerušuje reč. A aj ja som cítil, ako sa chvie v celej bytosti, ako mu padajú slzy a prerušuje reč.

Bola to otrasná scéna, z ktorej sme si odniesli bolestné dojmy. Nikdy by sme neboli verili, že svätec, Don Bosco, by bol schopný takého prudkého výbuchu.

Sen o fyloxére

V tomto súvisе porozumieme sne o fyloxére, ktorý mal Don Bosco 1. 7. 1876 počas tretieho turnusu duchovných cvičení v Lanzo. Čo je to fyloxéra? Je to pliaga, ktorá sa šíri ovzduším a ničí všetko, kam príde. Vietor šomrania nesie ďaleko fyloxéru neposlušnosti. Don Bosco sa pýta svojho vodcu: „Nejestvuje nijaký liek proti tomu?“ Odpoveď je strašná: „Polovičaté miery nestačia. Keď sa v niektorom dome objaví fyloxéra odporu proti nariadeniam predstavených, pyšné prestupovanie stanov, zanedbávanie povinností spoločného života, netreba váhať. Znič ju nedaj sa pohnúť škodlivou zhovievavosťou. Taký druh osôb sa nezmení, preto žiadna povolnosť nie je namieste, zbytočná každá nádej.“ Je to sen, v ktorom sa úplne odráža jeho zmýšľanie.

Z kroniky Don Barberisa

Dňa 3. 6. nasledujúceho roku Don Bosco uvažuje podobne. Keď dostane do domu zlozvyk šomrania, všetko rozvráti, všetko skazí a nedá sa očakávať nič dobrého. Jediný prostriedok je so všetkou rozhodnosťou, bez milosrdenstva odstrániť nakazenú vetvu. Musíme sa pomaly naučiť napodobňovať iné rehoľné spoločnosti, odstrániť tých, čo majú také chyby a nečakať, že sa polepšia.

Povzbudenie a napomenutie

Potešte sa, prípady, ktoré by bolo treba riešiť radikálne, nejestvujú. Uist'ujem vás, ja sám som v tieto posledné roky prešiel celým Talianskom. My sme pred cirkvou jeden z najdisciplinovanejších rádov, jeden z najobservantnejších. Cirkev má o saleziánoch takú mienku. A my starí vieme, že je to tak. Možno že sa nájde nejaký člen, ktorého by bolo treba odstrániť. Nájde sa taký druh ľudí, čudných ľudí, ktorí keď sa dostanú do niektorého domu, po dvoch mesiacoch všetko je hore nohami. Títo zasiali semeno nesvornosti medzi ostatných tým, že zavádzajú k pyšnému zanedbávaniu regule, k opovrhovaniu povinnosťami spoločného života, k prestupovaniu pravidiel, k odboju proti vôli predstavených. Raz som kázal na túto tému v prítomnosti jedného kapitulného predstaveného. Tento mi povedal: „Výbore, dotkol si sa životne dôležitého bodu. V tomto dome je nielen jedna, ale dve fyloxéry. Ale vyženieme ich von do sveta.“ Zakončíme s niečím radostnejším. Verme svojej kongregácii! Tým viac, že nás považujú za kongregáciu najobsevatnejšiu, najdisciplinovanejšiu. My sme videli rozvoj kongregácie

a môžeme povedať, že veci idú dobre, lebo Don Bosco v r. 1869 povedal: „Naša kongregácia bude prekvitať, kým bude v nej vládnuť disciplína a zachovávanie regúl.“ A vtedy sme mali tri domy. V r. 1876 ich bolo 10, v r. 1886 skoro 100 a teraz 1276. keď budeme takto pokračovať o 50 rokov ich bude 10 000. Vtedy bolo 1 040 spolubratov, teraz nás je 12 000. Teda disciplína prekvitá, ináč by inštitút upadol. Odvolávajú sa na vášho profesora dejín: prekvitajúce kláštory upadli, a to práve v blízkosti pápeža, pretože zanedbali zachovávanie regúl. Spomenieme si na apologiu sv. Bernarda proti kláštoru Cluny.

Nijaká výnimka

Zachovávanie regúl sa musí rozšíriť na všetky domy. Kardinál Lépicier, z radu servítov, ktorý je dekanom kongregácie pre rehoľníkov, dňa 31. XII. 1931 vydal nariadenie, ktorým sa rehoľníkom predpisovalo, aby mladí klerici a kňazi boli zadelení do domu, kde vládne dokonalá observancia, najmä čo sa týka spoločného života a chudoby.

Keby sme my, saleziáni mali len niekoľko takých domov, nebolo by to pre nás veľkou chválou. Regule musia zachovávať všetci a všade. Nemajú byť výnimky ani privilégia. Ináč beda nám. Keby direktor neplnil svoje povinnosti, hrešil by proti reguli. Potom však nech sa nečuduje, že aj ostatní robia to isté.

Rehoľná observancia

Don Bosco pri zachovávaní regúl požadoval nadprirodzeného ducha. Rehoľný život sa má zachovávať z nadprirodzených pohnútok. Požadoval vzlet, aby sme mohli žiť božsky. Preč s farizejským duchom, s duchom otroka – mnícha, duchom mnícha - remeselníka, ktorý je ochotný zachovávať celé tóny pravidiel, len aby vyhol jednému deku práce. Toto nie je náš duch. Beda tomu, kto by sa chcel držať len teológie, ten by prestal pracovať vôbec. Benediktíni zo Chateaux bývali vo veľkolepom kláštore a veľmi presne zachovávali regule, podľa najprísnejšej teologickej kazistiky a predsa vychádzali jednoduchí bratři na dvojke a opäť na štvorke.

Aký to má význam stať sa takými rehoľníkmi? Vyhodíme si z hlavy, že stačí jedine regula. Regulu síce treba zachovávať, lebo je nás zdrojom dokonalosti, ale nie je samoúčelná. Regula nás robí rehoľníkmi ale rehoľníkmi saleziánmi. Nestali sme sa saleziánmi, aby sme boli rehoľníkmi, aby sme boli saleziánmi sme rehoľníkmi. A to čo robí z rehoľníka saleziánom je práca. Regula robí z nás mníchov, ale práca robí z nás saleziánov Svätý Otec si nevie predstaviť saleziánov a Dcéry Panny Márie Pomocnice, ak by nepracovali a nepracovali by veľa. Predovšetkým musí to byť duch lásky, čo nás spojuje vo zväzku dokonalosti a vrhá nás na cesty apoštolátu. A my sme rehoľníkmi práve preto, aby sme si podmaňovali duše.

Prednáška VI.

CHUDOBA

Beati pauperes spiritu... (Blahoslavení chudobní v duchu) /Mt 5,3/

To, čo nám zabezpečí nebo, je duch chudoby. Téma, o ktorej bude reč, je téma o našej chudobe, o chudobe saleziánskej. Nás nezaujíma katechéza o sľube alebo o porušení sľubu v zmysle teologickom. Nás predovšetkým zaujíma vôľa zachovávať regulu, chudobu. Musíme sa usilovať osvojiť si jej ducha nielen preto, aby sme sa vyhli hriechu, ktorý nie je vždy ťažký, ale aby sme zapálili túžbou byť chudobnými v úzkom kanonickom zmysle slova, podľa ducha našej kongregácie. Táto chudoba sa vyjadruje nielen tým, že chceme byť chudobnými, že chceme žiť a správať sa ako chudobní.

Chudobní osobne a konkrétne, tak že prijímame a hľadáme to, čo je efektom chudoby a nie tým, že ju milujeme iba abstraktne.

Don Bosco na 16. strane dôverných pripomienok direktor hovorí: „Milujme chudobu a sprievodné znaky chudoby, lebo to čo nám najviac škodí, to sú tí abstraktní.“ Všetci majú radi mládež... ale keď sa im plance pod nohami 50 kuriatok, najradšej by ich poslali... tomu, kto ich miluje viac. Evanjelium neučí milovať pokoru, ale blížnych, jednotlivcov, indivídium, osobu.

Takých nás chce mať Don Bosco. Chudobných osobne, takých, ktorí budú prijímať dôsledky chudoby, milovať spôsob chudobného života, zjednodušovať všetko, čo nám je k službám. Tak musí byť chudobný, kto chce žiť po saleziánsky svoju saleziánskosť, totiž tak ako žil Don Bosco.

Don Boscova klasická predstava o chudobe

Chudoba sama o sebe nemá nijakú vnútornú hodnotu. Boh nám ju odporúča iba natoľko, nakoľko je spojená so zrieknutím sa bohatstva. Chudoba má teda hodnotu len pre svoj duchovný obsah umŕtvovania, odpútanosti. Celá asketika Don Bosca, ktorý káča v šľapajach sv. Alfoza je asketika odpútanosti od vecí. Pred Don Boscom je Chudoba duchovná dokonalosť. On začal z ničoho, pokračoval celý život v chudobe, žil príkladne a hrdinsky vo svojej osobnej chudobe. Matka Margita /práve od nej čerpal svoju dokonalosť/ pred svojou smrťou mu ešte odporúčala v tejto veci: „Dbaj, aby si zachovával prostotu a chudobu vo svojom diele... vo všetkých veciach, čo budeš robiť, hľadaj slávu Božiu. Ale pozri, okolo seba máš osoby, ktoré chcú chudobu len pre druhých a nie pre seba.“

Mať ju v srdci

Z r. 1858 máme jednu Don Boscovu zásadu, ktorá sama stačí za celú reč: „Chudobu treba mať v srdci, aby sa podľa nej žilo.“ Don Ricaldone tohto roku napísal nádhernú knižku o chudobe. Ale ak chudobu nebudeme mať v srdci, nič nedosiahneme z toho, čo hovorí a čo zakazuje. V r. 1859 Don Bosco hovorí niekoľkým spolubratom: „To nie je chyba, že nás je málo a že sme chudobní, chudoba je veľkým ziskom a našim šťastím. Je požehnaním božím, a my musíme prosiť Boha, aby nás zachoval v dobrovoľnej chudobe.“ Po týchto slovách spomína, ako mnohí rehoľníci upadli, lebo si nevedeli zachovať prvotného ducha chudoby, kým tí, či si ho vedeli zachovať, podivuhodne prekvitali, napr. kapucíni. Kto je chudobný, myslí na Boha. Je k tomu nútený. Nie je to krásne, byť nútený myslieť na Boha?

Odporúčanie Pia IX.

Dňa 19. 11. 1863 večer, keď práve rímske kongregácie schválili našu kongregáciu, Don Bosco sa rozprával s Piom IX., ktorý mu okrem iného povedal: „Dbajte, aby ste do svojej kongregácie neprijímali ani boháčov ani šľachticov a zostaňte vždy s chudobnou mládežou a vydedenými.“

Pohodlie

V rozhovore zo 14. VIII. 1876, o ktorom sme už vpravde spomína tri veci ktoré ničia ducha kongregácie: záhaľka, vyhľadávanie a hojnosť jedál, egoizmus a duch reformy, alebo šomranie a dodáva: „Ja už badám, že sa medzi vami rozmáha pohodlie,

ktoré budí strach. Možno že si niekto položil na stolík pokrývku a ku stolu dve stoličky, miesto jednej, jednu handru na okno v podkroví, jeden pár nových topánok o mesiac prv, ako odhodil staré.“ A rok predtým bol povedal: „Do domu sa vkráda pohodlie, a keď sa to zbadá, pomaly príde za tým niečo, čo by sme nechceli, ale nejaký poľutovaniahodný prípad. „Sväté zveličovanie?! Nuž a všetci svätí zakladatelia boli takí? V zime r. 1880 ide do San Benigna, drží prednášku personálu domu a zakáže pre klerikov zvrchníky. „Stojí to veľa, klerik sa musí sám zohrievať.“ Tá zima, bez kúrenia a bez zvrchníkov! No a cítili sme sa dobre! Vtedy niektorí povedali: „Zavesme niečo na okná.“ To je pánština, ale nejakú ozdobu treba... Ozdobou saleziána je chudoba, povedal sucho a keď sucho odpovedal, bol skutočne suchý, lebo mal zvučiaci hlas a rozprával privretými zubami.

Láska a chudoba

Don Bosco v tejto veci je takmer divoký, a predsa vo svojom poslednom závete má dve podivuhodné strany o spôsobe ako zaobchádzať s chorľavými, a nemocnými a s tými, čo majú za sebou veľa práce. Odporúča veľkodušnosť voči nim, nie však pripravovať druhý stôl. A v r. 1885 v jeho obežníku má tieto výrazy: „Jedny šaty, jeden kus chleba musí stačiť pre jedného rehoľníka.“

Chudoba a prozreteľnosť

Don Bosco odporúča vždy pracovať ako chudobní aby sme si zaslúžili priazeň prozreteľnosti, dobre užívať dobročinnosť, ktorú nám preukazujú dobrí ľudia. Takto zmýšľa stále a r. 1885 zdôrazňuje chudobu týmito slovami: „Pamätajme, že od jej zachovania závisí dobro kongregácie a našej duše. Božia Prozreteľnosť nám bola doteraz na pomoci a dúfame, že bude nám aj naďalej napomáhať na príhovor Panny Márie, ktorá bola vždy našou dobrou matkou. My však sa musíme všemožne snažiť dobre využívať a šetriť všetko, čoho sa nám dostáva v potrebnej miere.“

Zariadenie

Don Bosco mal predovšetkým jednu obavu: že by nám raz niekto mohol povedať: „Tento kus nábytku nesvedčí o chudobe, tento stôl, tento byt nesluší chudobným.“ Vo svojom poslednom závete píše /r. 1886/: „Kto dá príčinu k takým rečiam, pôsobí kongregácii veľkú škodu. Našou slávou nech je vždy chudoba. Beda nám, keby tí, čo nám dávajú svoje milodary mohli povedať, že my vedíme pohodlnejší život ako oni!“ no a niekedy, keby sa tak pozreli do izby niektorého spolubrata, by mohli mať pravdu.

Don Rua

Don Rua bol stelesnením saleziánskej chudoby, lebo vyjadroval doslovne Don Bosca. Vo svojich obežníkoch z r. 1885 aj z r. 1886 aj ona borí proti nábytku a bytom, ktorý nie sú v súlade s duchom chudoby.

Po Don Boscovej smrti, jeden kňaz, strhnutý svojou mladosťou začal robiť pánka, jeho izba sa premenila na malý salón. Upozornili na to Don Rua. Ten ho navštívi, pozerá a pozerá. Potom trasie hlavou a povie: „To vôbec nenasvedčuje na chudobu, ale na spôsoby boháčov“ tvoja izba nie je izbou chudobného!“ o niekoľko dní neskôr vidí, ako na vozíku prevážajú klavír: „Kam s tým? Do izby toho a toho.“ Predbežne to zaneste ta! Zíde sa pri väčších slávnostiach na doprovod spevu!“

A milého spolubrata pošlú do iného domu. Po istom čase Don Rua ide na návštevu do tohto domu. Len čo príde, povie onomu spolubratovi: „Zaved' ma do svojej izby. Chcem

sa na ňu pozrieť. Nuž vidím, že zmena nestačí. Pozri, táto vec nesvedčí chudobnému, rehoľníkov... odlož tento stolík... Pomaly urobí poriadok... odstráni všetko zbytočné...

Don Boscov závet

V Don Boscovom závete posledné odporúčanie znie: „Milujte chudobu, ak chcete, aby kongregácia prekvitala.“ Na tej istej strane má ešte tieto vety: „Keď sa medzi nás začne vkrádať pohodlie a prepych, kongregácia skončila svoju úlohu. Svet nás vždy vďačne privíta keď sa budeme starať o mládež chudobnejšiu, a tú, ktorá je vystavená väčšiemu nebezpečenstvu. Toto je to pohodlie, o ktoré nás nik neoberie. Toto je jeho závet. Mohli by sme naň zabudnúť?”

Vedieť sa zaobísť

Veľké slovo je, ktoré Don Bosco povedal r. 1858: „Chudobu treba mať v srdci, aby sme vedeli podľa nej žiť. Treba ju mať pred očami, aby sme pochopili tajomstvo žiť podľa nej.“ V praxi potrebujeme veľa vecí k dokonalosti vlastnej inštitútu nášmu. Nie sme žobravým rádom, preto máme domy a rozličné zariadenia. Všetko, čo je potrebné alebo užitočné pre našu dokonalosť, zhoduje sa s našou chudobou. Ba Don Bosco to rozširuje aj na vek, na prácu, na choroby. To máme aj v 2. liste sv. Petra: „Maxime que laborat in verbo Domini...“ Ale kdekoľvek, v ktoromkoľvek položení pre nás platí zásada, ktorá je tajomstvom nášho života: „Láska k prostote, k spôsobu života chudoby: vedieť sa zaobísť... Stačila by táto fráza, aby sme pochopili ducha našej chudoby.

Rozličné aspekty chudoby

Je šesť vlastností chudoby: tri dobré a tri nedobré:

1. chudoba ktorá odporúča Kristus
2. chudoba podľa rady: ak chceš byť dokonalý, choď a predaj všetko...
3. chudoba profesie: nie je nič iné ako evanjeliové rady používané v rehoľnom stave.

Sú potom tri aspekty nedobré, protirehoľné, škodlivé:

1. násilná chudoba toho, kto nie je nikdy spokojný, fňuká, ponosuje sa, nikdy mu nestačí; takí chcú byť chudobní, ale tak, aby im nič nechýbalo.
2. chudoba, ktorú vyvracia neumítnosť, svetáckosť, vyhľadávanie mlsností, hojnosť pokrmov. Chudoba, ale s vynikajúcim a prepychovým domom, úplne novým a najlepšej kvality.
3. pohrdanie chudobou, výsmech chudoby, chudoba tých, čo žijú v kongregácii a prisvojujú si čo vraví apoštol Pavol:
„Unisquisque habet suum“, to jest majú vlastné peniaze a od kongregácie berú všetko, čo im poskytuje a všetkým možným komfortom si spríjemňujú život. Majú peniaze, požívajú ich na nákupy a potom sa k tomu bezočivo priznávajú: „Toto si platím ja sám, toto kongregáciu nič nestojí, pretože mi to darovali.“ Stačí niekoľko takýchto spolubratov, aby zničili nielen jeden dom, ale celú kongregáciu: sú to facky iným a výzva, aby aj iní tak konali. A žiaľ, tieto zlé príklady vychádzajú od kňazov. Pozor!

Chudoba saleziánov

Predovšetkým vyhába epikéji, kazuistike s ktorou regula zostáva a ostatné padá. Musíme vyhábať takému spôsobu zmýšľania, ináč koadjutor si podrží, čo mu dajú, klerik, čomu príde od rodiny a kňaz... Bez čnosti niet chudoby a Don Bosco nerozoznáva medzi sľubom a čnosťou: čnosť treba mať v srdci. Jedinou radnou zasiahne všetko. Saleziánska chudoba je taká, že keď niekto potrebuje niečo, vezme si to najhoršie nábytok z najobyčajnejšieho materiálu... Medzi dvoma vecami si vyberie vždy tú najjednoduchšiu, tú, ktorá stojí menej a ktorá je aj tak dobrá, bez toho, že by robila dojem panštiny. Život saleziána je život tretej triedy, nielen vo vlaku, ale vo všetkých prejavoch života. Voľakedy tretia trieda bola ako ambulatná maštal', teraz je lepšie, tak to vyžaduje dnešný život. Nemôžeme žiť v uniforme kláštorných rehoľníkom kajúceho života, ale musíme žiť vždy v tretej triede, tak aby to pochopili aj iní. Preto preč s prepychom, preč s eleganciou, svetáckosťou, pánštinou, krásou, zovňajškom. Také veci sú dobré len v kostole a v izbách pre hosťov.

Výnimky

Musíme sa zbaviť každej zvláštnosti: sú niektorí, ktorí sa nechcú podrobiť, byť ako ostatní. Sú ako bohatí dedinskí sedliaci, čo chcú vyzerat' ako páni, buržuji. Je to druh ľudí, čo žije z egoizmu: quaerunt quae su sunt. Je z nich aspoň jeden v každom dome. Pýtam sa či je dovolené, aby sme mali saleziánov chudobných prvej, druhej a tretej triedy. Nie! Všetci tretej, a nech sa nestane, že mesiac po primíciách vybuší skrytý človek, pravý človek, ktorý sa nevie prispôbovať spoločnému životu, elegantný v šatstve a obleku, v zariadení v izbe, a potrebuje aby ho obsluhovali. Slovom, prestupuje do druhej triedy. Aké je to ošklivé! Nechcem povedat' horšie!

Nedržať u seba peniaze

Na 13. a 14. strane dôverných spomienok Don Bosco rozpráva o tých, čo majú u seba peniaze /bez dovolenia/ zachovávanie tohto článku nás chráni pred morom, ktorý hrozí kongregácii. Tu máme svedkov: Don Olivazzo, ktorý žil v mojich časoch. Vtedy sa ešte nedeбатovalo, či môže ísť na sv. prijímanie ten, kto má vo vrecku pol líry. Klerikovi, ktorý sa pýtal, či môže držať u seba nejakú líru, si dovoliť môže pristúpiť ku prijímaniu s podobnou poslušnosťou. Don Ubaldi, ktorý dostal ročne 40 000 platu nenesil seba ani jeden sold na električku. Aj on žil v časoch, keď sa počítalo s každým soldom. Teraz žiaľ peniaze sa ľahšie dostávajú k nám a s peniazmi aj svetáckosť, vyhľadávanie pohodlia, egoizmus, žiarlivosť, pochutnávanie si na jedlách a prijatie, vkráda sa nerovnosť, predajnosť... Za peniaze dostať všetky služby... Začína vychádzanie z domu... na zábavu, dufame, že len na pivo...

Don Bosco to povedal jasne: to je skaza kongregácie.

Záver

Naším erbom je práca a striednosť. A v tom je zahrnutá aj chudoba, lebo chudobný človek musí pracovať aj byť striedmy. Preto teda do nášho znaku križa sme dali: striednosť, chudobu, dobrotu, sviatosti a P. Máriu.

Našou zásadou musí byť prostota, protisvetáckosť, všetko a elegancia, prepych a zvláštnosti sa musia vylúčiť. V ostatnom konajme ako nás učia predstavení a ako to dovoľujú okolnosti. Pamätajme, a že keď cestujeme v tretej triede, prideme skôr, ako tí čo cestujú v druhej alebo prvej, lebo vozne tretej sú bližšie k lokomotive: lebo Pán Ježiš povedal: „Beati paupers spiritu.“

Prednáška VII

ČISTOTA

Zachovať sa čistými a nepoškvrnenými pred tvárou Božou. /Sv. J. Cafasso/

Svätý Jozef Cafasso často opakoval: Zachovať sa čistými a nepoškvrnenými pred tvárou Božou.“ Tieto slová si osvojil aj Don Bosco ktorý ich používal vtedy, keď chcel usmerniť ducha na túto tému. Je to téma veľmi delikátna. Delikátna, keď ide o náš život vnútorný a individuálny. Ale aj keď ide o náš vonkajší život, o náš styk s blíznym, najmä s tým, na ktorého sa má zamerať naša výchovná práca, s mládežou. Téma veľmi delikátna a ťažká a vzhľadom na jednotlivca a jeho svedomie ťažko ju vymedziť. Všetko čo sa v tejto veci týka ordinada a čo klerikom nariaďuje Svätá Stolica a Rímska kúria ponechávam stranou.

Jasnovidnosť Don Bosca

Povedal som, že je to otázka delikátna, ťažko definovateľná, lebo v ľudskej reči je jedna časť, ktorá nie je prístupná ani samému jednotlivcovi. Jedni pozerajú na človeka, akoby sa ani nedotýkal zeme, iní zas sa dívajú naňho, akoby nemal hlavu v nebi. Bolo by veľmi zaujímavé štúdium vedeckej psychofyziológie. My sa však držíme len nášho saleziánskeho pohľadu na vec, lebo keď si to dobre uvážime, je to prvoradá téma saleziánskeho Don Bosco sa usiloval udržať mládež ďaleko od tejto matérie. Toto je ústredný bod Bon Boscovej praktickej pedagogiky, ktorá redukovaná do najjednoduchšej formule, spočíva v tom, že sa usilujeme ochrániť mladíkov pred hriechom a zachovať ich v milosti Božej.

Čoho sa Don Bosco u mladíkov bojí, to je takmer výlučne nečistý hriech. Naša práca v obrane proti hriechu sa redukuje takmer výlučne na tento druh hriechu. Tu je aj jadro historickej a vychovávateľskej hodnoty Don Bosca. To možno tvrdiť bez nasadzovania. Je vedecky a mravne správne takto zmýšľať a tvrdiť to. Aj cirkev nazýva Don Bosca Otcom dospievajúcej mládeže, ktorý sa venuje jej výchove.

Veda už vyše 40 rokov študuje vážny psychofyziologický prirodzený i duchovný problém dospievajúcej mládeže – pubertu. Všimá si, ako sa toto prebudenie ľudského organizmu prejavuje, vyvíja, aké má účinky na charakter, na povahu, temperament, na mravy, na vôľu a na psychiku mladíkov. Mohol by som vám citovať viac ako dvetisíc autorov, ktorí píšu o tomto probléme. Katolíkov je medzi nimi málo.

Klasická príručka Mendousse „Duša dospievajúceho mladíka“ redukuje celú otázku morálky dospievajúcej mládeže na tento problém puberty, na fyziologický fakt a faktor.

Don Bosco to pochopil už pred 50 rokmi: aby sme mohli pracovať medzi mládežou, musíme poznať stav, v akom sa nachádza: pubertu. A keďže fyzické prebudenie prináša so sebou isté javy, Don Bosco zameriava svoju pozornosť a prácu k tomu, aby ochránil mladíkov pred hriechom a za hriech nepovažuje iné ako toto. Nie je to zveličovanie, lebo po 50 rokoch veda mu dala za pravdu.

Nie je teda pravda, že keď sa študuje Don Bosco začína byť veľkým? Aj v oblasti rehoľného života je to jeden z troch pilierov okolo ktorého sa točí celý duchovný svet. Je to jedna z troch vecí, na ktoré je Don Bosco veľmi citlivý: záhaľka, nestriednosť a necudnosť. Ku ktorým skúsenosť pripája ešte štvrtú: šomranie, celkom tak ako vraví príslovie: „Tri veci nestrpím a jednu neviem zniesť.“

Pomýlená interpretácia

Voči necudnosti Don Bosco už od detstva cítil, ako som to už spomenul, prirodzený odpor. Taký silný, že to nás saleziánov, jeho verných nasledovníkov až poplietlo. Tu sme nepresne pochopili a mylne porozumeli zmysel jeho tradície. U nás sa takmer iné nepovažuje za hriech a nielen u mladíkov, kde ešte treba diskutovať o zodpovednosť a vážnosti priestupku, ale aj u seba. Keď sme zvíťazili a zbavili sa tejto veci, na iné sa viac nepozerala. Nemáme mravného citu pre spravodlivosť pre lásku, pre zodpovednosť. To všetko sú pre nás už len bezvýznamné drobnosti. Pozor, my sme nesprávne pochopili tradíciu, a tak pokazili mravný zmysel. V jednej veci sme prísni a v ostatnom nemorálni.

Podstatná podmienka

Don Bosco sa trochu rozumel teológii a keď kladie taký dôraz na túto vec, je to preto, že v tom vidí centrálny bod života dospelujúceho mladíka. No robí to aj pre špeciálne postavenie saleziánskeho vychovávateľa, k čomu formuje svojich synov, ktorí nemajú vystupovať ako „dôstojní páni“, ale pracovať pre mládež.

Keď sa veci majú takto, Don Bosco ich musí formovať podľa svojej ústrednej myšlienky a preto kladie väčší dôraz na tento dôvod, čo nachádzame aj v texte stanov: „Kto nemá odôvodnenú nádej...“

A na inom mieste: „Kto nemá odôvodnenú nádej, že sa bude môcť mravne uchrániť od tohto hriechu, je lepšie, keď sa nestane kňazom ani klerikom.“

A Don Bosco nerobí z toho ani teologický problém, ani otázku svedomia.

Teológovia diskutujú, ako ďaleko možno zájsť bez ťažkého hriechu. Úbohé srdce Ježišovo! Na jednej strane ti vešiame toľko obrazov a na druhej na milimetre vymeriavame, až pokiaľ môžeme zájsť, aby sme ťa celkom nezabili.

Terminológia

Don Bosco je u veľmi opatrný. Nebabre sa v tom, ba vyhýba aj bežným výrazom. Preňho nejestvujú špecifické pomenovania, ale len všeobecné slová: čnosť, nevinnosť, anjelská čnosť. Tak napr. Don Bosco vraví: „Kto vie porozumieť, porozumie a kto nevie a nerozumie, tým lepšie.“ A v opačnom prípade používa slová: hriech, pád, nešťastie, nehanebnosť, všetko slová, ktoré nerozrušujú a tým, ktorí to potrebujú, stačia.

Praktický aspekt

Don Bosco nerobí z toho problém teológie a svedomia, ale otázku milosti Božej. Byť v milosti Božej, neuraziť Boha, neupadnúť do hriechu. Nerobí z toho teoretickú otázku pedagogiky, mravov, mravnej výchovy. Celý systém Don Bosca v tejto veci spočíva v probléme: prekaziť hriech. V tom je pravá mravná výchova“ preto Don Bosca nazvali „Otcem dospelujúcej mládeže.“ A zapamätajme si: ústredným problémom mládeže je puberta.

Don Boscova veľkosť

Pozrieme sa, ako sa Don Bosco díval na človeka a na prostredie. Preňho klerik je ešte dospelujúci mladík, ba vraví, tento stav trvá až do 30 rokov. No vzhľadom na objektívne okolnosti, ktoré nútia saleziána žiť medzi mladíkmi a vystavujú ho rozličným vplyvom, pričom mu ukladajú zvláštnu zodpovednosť, Don Bosco mu dáva špeciálne normy, ako sa správať voči mladíkom, ako ich chrániť pred zlom, ako ich totiž vychovávať správne,

mravne. To je to, čo nie som v stave vysvetliť na konferenciách o saleziánskej pedagogike, lebo pravidelne mi chýba prostredie, kde by sa to chápalo.

V tom je pravá Don Boscova veľkosť, jeho koncepcia mravnosti pedagogiky a mravov: pracujeme medzi mládežou, aby sme zamedzili hriechu. Dobre si to zapamätajte: nad i pred, v poriadku ideí a času „pedagogika čistoty“ čo viac, najvyšší prostriedok tejto pedagogiky, don Bosco dáva „čistotu pedagogiky“ čiže čistotu vychovávateľa, ktorý vychováva slovami i spôsobom, no predovšetkým vlastnou osobnosťou. Je zbytočné rozprávať o ľaliách na oltároch, keď ty sám si kapustou. „nemo dat quod non habet.“ Tu máme jednu z Don Boscových veľkolepostí! Celý ten slizký svet produkcie o čistote, ktorá sa zjavila v týchto posledných 30 rokoch aj u katolíkov, si robí nároky učiť mladíkov ako sa v tejto veci správať. Ale neriadia sa našim pravidlom.

Používajú také slová, že ak to niekto nepozná, tak sa to naučí. Takto zabúdajú na „čistotu pedagogiky“. Sú to všetko knihy pomýlené, a vo všetkých týchto knihách... nemožno povedať pravdu.

Ak chceme byť saleziánmi bližšími Don Boscovi, ak chceme byť preniknutí jeho duchom, dobre si to zapamätajte!

Zachovať sa – brániť sa

Teraz pristúpme ešte bližšie k veci. Istému poblúdilcovi Don Bosco r. 1876 hovorí: „Pozri, nechajme bokom teológiu, morálku, mystiku, asketiku! Všetko možno redukovať na túto zásadu: zachovať sa čistými a svätými pred tvárou Božou!“ sú to slová sv. Jozefa Cafassa, slová, ktoré Don Bosco prevzal od svojho učiteľa. Naš otec nás učí, ako sa zachovať a chrániť. V kapitole o Miškovi Magonem spomína sedem žandárov, ktorí sa postavili k nohám Panny Márie, aby bránili a pomáhali zachovať čistotu. Je to ľudové vyjadrenie siedmich prostriedkov na zachovanie čistoty.

Nájdete svätých, ktorí napísali o tomto veľa myšlienok. Väčšina z nich teologicky a mysticky vysoko vyzdvihuje lásku Božiu. Hovoria: „Kto miluje Boha, nemiluje stvorenia a oddaľuje sa od nich. Čistota, to je láska Božia, to znamená hľadať Boha a nie stvorenia. Kto miluje Boha, nemiluje seba samého, a nemiluje a nesleduje svoje sklony.

Don Bosco je oveľa praktickejší. Je realista, konkrétny. On vedel, že so všetkým rečami o láske Božej, možno zostať tam, kde predtým. On sa usiloval, predovšetkým o obranu a o zachovanie čnosti. A preto radšej odporúčal prostriedky negatívne ako pozitívne. Dobre poznal rady a odporúčania druhých, ale svojim mladíkom klerikom kňazom radil takto!

Jeho prostriedky

Na exercíciách v Trofarello r. 1868 má jednu kázeň o umŕtvovaní. Káže na tému: Porušiteľné telo strhuje aj dušu. A rozpráva o umŕtvovaní očí a chuti. Nasledujúci rok má konferenciu o zachovaní čistoty a vysvetľuje to – „Substrane ligna foco si vis extiquere flammam.“ (Zober drevo z ohňa ak chceš uhasiť oheň)

Keď sa tých istých exercíciách rozpráva o sľuboch, poukazuje na pozitívne a negatívne prostriedky na zachovanie čistoty. Táto konferencia bola chybné prepísaná, ale na šťastie nasledujúci rok ju zopakuje, na exercíciách v Lanozo, kde bol prítomný Don Barberis. Ten si všetko svedomite zaznačil a tak vieme, že myslel Don Bosco, keď rozprával o obrane tejto čnosti. Na exercíciách v Lanzo r. 1870 medzi iným povedal: „Mládež je veľmi nebezpečná zbraň v rukách diabla, proti bohu zasväteným osobám.“ Je to profesionálne nebezpečenstvo pre nás, ktorí sa zaoberáme touto matériou. Na iných exercíciách v Lanzo /r. 1875/ rozoberá negatívne prostriedky: „Accipe fugam si vis parare

victoriam.“ (Uteč, ak si chceš pripraviť víťazstvo.) A vypočítava päť útekov, ktoré má Scavini.

Päť útekov

1. Vyhýbať sa osobám iného pohlavia. Málo sa s nimi zdržovať, nepestovať s nimi dôvernosť, nedovoľovať si s nimi žarty. Cirkevnej osobe nesvedčí s nimi žartovať. Negániť na ne, ale ani si nedovoľovať s nimi žarty a dôvernosti. Nezahrávať sa s ohňom. Pri vychádzkach z domu, zdržať oči na uzde, zvedavo nepozerať... či lastovičky majú zobák. Už niekoľko rokov predtým, /5. 7. 1867/ Don Bosco upozornil mladíkov, že netreba sa tak dlho zdržiavať v hovorni, ale postarať sa, aby osoby iného pohlavia odišli čím skôr, aj keď sú to príbuzní. Klerikom povedal: Hľa milý klerik nájde doma švagrinú, sestru, sesternicu, a diabol, ktorý sa rozumie logike a vie robiť abstrakcie, odníma slovo švagriná, sestra, sesternica a ponechá iba slovo žena. Odníma slovo rehoľníčka a ponechá slovo dievča, slečna... A čo sa stane?
2. Vyhýbať sa svetáckym rozhovorom a nechodiť medzi svetských ľudí. Teraz máme Katolícku akciu, totiž svetských ľudí, ktorí prichádzajú k nám, aby sme ich vychovávali. Problém mení vzhľad, ale zostáva.
3. Vyhýbať sa návšteva, keď vás prídu navštíviť, poponáhľajte sa, hovorí Don Bosco a buďte opatrní a bedliví, lebo návštevy v hovorni sú jedným z najväčších nebezpečenstiev. Nie je zriedkavý prípad, že sa hovorna stáva predizbou obecného úradu.
4. Vyhýbať priateľstvám medzi nami a mladíkmi a medzi spolubratmi. Vyhýbať príliš intímnym a nežným priateľstvám. Nie hrubosť, nie dôvernosť, nedotýkať sa druhých. Nie je zriedkavé, že sa to stáva medzi laikmi a klerikmi, medzi klerikmi a laikmi, medzi tými, čo nie sú len klerici a klerikmi. Netreba sa diviť, že sa aj to stáva: je nás 15 tisíc /mužov/ a teda 15 tisíc chlapov. Môže sa stať, že ty klerik naraziš na svojej ceste na staršiu osobu, na osobu vyššieho postavenia a tej sa v tvojej prítomného zatočí hlava a ty začínaš strácať tiež hlavu a robiť si hlboký pútec, taký hlboký, že strácaš povolanie. Pamätajte si, na príslovie „Človek prasiatko je vždy pekný“ /Špinaví ľudia sú vždy krásni/. Pozri sa môj milý mladý kňaz, na svojej ceste môžeš naraziť na človek, ktorý ti chce dobre, ale nie tak ako sa má medzi mužmi, medzi mužmi na tejto zemi. Keď som si všimol niektoré účesy, povedal som“ vidím, že z teba bude lekárnik.“ A videl som že sa ešte viac ozdobuje. Napomenul som ho. Pokračoval a viac som mu už nehovoril bolo už príliš neskoro.
5. Vyhýbať mladíkom. A hneď počujem námietku. Ale veď my musíme byť medzi mladíkmi. A ja odpovedám: byť medzi mladíkmi, to áno. Ale nie s jedným sám a nie viac s jedným ako s druhým, nie za zatvorenými dverami. Don Bosco v tejto veci má jedno bolestné konštatovanie: “Skaza niektorých kongregácií, ktoré sa venujú výchove, sa musí pripísať tomuto: nevyhýbali mladíkom.“ Zveličuje sa, preháňa, aj ohovára, ale bez vážneho podozrenia v mnohých prípadoch by nebolo vzniklo zveličovanie, ohováračky. A vysvetľujúc túto myšlienku, dodáva: Ja som sa dožil 50 rokov svojho veku bez toho, že by som poznal toto nebezpečenstvo. Potom však som prišiel na to, a som sa presvedčil, že toto nebezpečenstvo jestvuje. A nielen jestvuje, ale hrozí natoľko, že musíme postaviť na stráž. Zaiste sa stalo nejaké väčšie krikľavé pohoršenie, ktoré vyvrátilo nejakú ustanovizeň a jeho členov. Preto Don Bosco

upozorňuje na nebezpečenstvo a hovorí, že hrozí, a že je potrebné byť na stráži. Don Barberis z toho vyvodil aj záver: „Nie bozky, nie maznanie, nedotýkať sa tváre, tým viac keď každý je oblečený... ako v raji... Nie zvláštne priateľstvá s mladíkmi, najmä, ak sú pôvabní, lebo začne sa to zle a skončí ešte horšie. Nepísať príliš sladkasté listy nie príliš výrazne pohľady, nie zvláštne a veľmi nebezpečné darčeky, nerozprávať sa s nimi na izbách dôverne a za zatvorenými dverami.

Ďalšie doklady

Sú to príkazy, ktoré Don Bosco vždy dával. R. 1876 rozpráva klerikom oratória o čistote a o tom, ako si zachovať povolanie a odporúča

1. Presné plnenie povinností podľa reguly.
2. Presné dochádzanie na rekreáciu a tam upriamiť hneď pohľad na isté pochybné indivíduá, ktoré sa skrývajú po kútoch, lebo záhaľka v rekreácii je prameňom všetkého zla. Don Bosco naliehal, aby všetci saleziáni, boli na dvore, aby sa nevenovali svojim záľubám, ale aby sa hrali s chlapcami a mali všade oči, všetko pod dohľadom. R. 1868 hovoril, že „veľa dobra môže vykonať klerik, keď občas vybehne na schody, nazrie do skrytých miest, počas rekreácie nenápadne odskočí.
3. Zachovávanie večerného poriadku: nerozprávať sa.
4. Vyskočiť na čas z postele.. “Zostal som o pol hodiny viac v posteli a nič sa nestalo...” Len povedz, že Boh urobil veľký zázrak, aby ťa zachráni.
5. Umŕtvovanie: „Tento druh diabla sa nevyženie inak iba modlitbou a pôstom. Don Bosco bije do sklonov, čo majú klerici k olovrantom, pijatikám, posedeniam pri pohárikoch a pod.
6. Usnúť rýchle, modliac sa.
7. Rýchlo si odbaviť svoje telesné potreby.
8. Nezanedbávať svoje pobožnosti. A uzavrel: čistota a neporušenosť sú tak krásne čnosti, že klerik, kňaz, bez nich nie je ničím. Ak ich však má, je všetkým.

Nepoškvrnení

V referáte, ktorý Don Bosco predniesol pápežovi r. 1879 Don Bosco mohol povedať: „Doteraz môžem dosvedčiť, že sa nestal prípad, aby sa niektorý salezián pozabudol a zapríčinil nejaké pohoršenie.“

A potom? V skutočnosti dva roky predtým, 18. II. 1877 zhromaždeným direktorom bol povedal: „Vravia mi: nedovoľte kňazom toľko pracovať! On na to: kňaz buď zomrie od práce, alebo od hriechu.“ Aké museli byť jeho pocity v ten večer!

Don Bosco predvídal, že so vzrastom kongregácie by mohli vzniknúť aj isté nepríjemnosti, preto nalieha na opatrnosť pri prijímaní nových členov. A po tomto roku na kapitule opakuje ešte naliehavejšie. Kládie dôraz na sedem noriem, na ktoré treba dbať pri prijímaní členov do noviciátu, pri pripúšťaní k sľubu a ordináciám. Nebudem ich tu všetky vypočítavať. Niektoré sú však pozoruhodné.

Normy na prijatie na prvú skúšku: „Ľudia pochybnej mravnosti a takých, čo majú za sebou celú reťaz pokleskov, nepripúšťať k prvej skúške, iba ak by to boli izolované prípady. Mladíci, ktorí v rodnom meste robili neplechu a to až do poslednej chvíle, nech sa neprijímajú, lebo takí sa cez noviciát zdržia a potom začnú znova.“

Určil aj normu pre pripustenie k sľubom: „ak ide o myšlienky, čítanie, reči. Osudné náklonnosti, možno s rozhodnutím čakať. Ak však ide o skutky a zvyky, treba postupovať s väčšou prísnosťou. Iba ak by to boli poklesky z čirej krehkosti.

Ak by išlo o skutky s inými, vtedy je veľmi ťažké, že by sa niekto zmenil. Pád je možný aj u tých, čo sú už Bohu zasvätení. Don Bosco pri pripúšťaní do noviciátu vo všeobecnosti sa ukazuje rigoróznym a pri pripúšťaní k sľubom ešte rigoróznejším.

Skazenosť

Zapamätajte si: skazený sa nenapraví. Citovosť, krehkosť sa dá pevnou vôľou a s pomocou Božou časom usmerniť a napraviť, ale skazený, ktorý hľadá seberovného, sa nenapraví. Oblečte ho ako chcete, môžete ho namazať hoci aj paprikovým olejom. Podobné individua sú všade.

Je to najväčšie nebezpečenstvo uzavretého života v ústavoch, v seminároch, v chatrčiach, v žalári, na lodi. A tento druh hriechov je napriek všetkým pietizmom, slzám, mysticizmom a úzkostiam, ktoré sa prejavujú aj pri modlitbách, takmer nenapraviteľný. Ba práve to je v povahe pietistov, mystikov, bigotných, mať tieto sklony.

Je to nielen bolestná história, ale konštatuje to aj psychologická veda.

Povinnosť príkladu

Mal by som vám rozprávať ešte o tom, ako sa máme správať medzi mladíkmi. Ale je už neskoro. Pamätajte iba, čo hovorí Don Bosco: „Mladíci, ktorí už boli obeťou ľudských náruživostí, niekedy si zle vysvetľujú slová i pohľady.“ Preto my, Don Boscovi synovia musíme mať vo svojom spôsobe života, vo svojom vonkajšom chovaní, v rozprávaní, v úsmeve i v pohľade i v chôdzi čosi, čo ťažko definovať. Slovom, také správanie voči mladíkom, aké si vyžaduje naša pedagogika čistoty. My vychovávatelia vychovávame svojich chlapcov predovšetkým vlastným príkladom.

Don Bosco sám nám to pripomína v obežníku zo dňa 5. 2. 1847: „Mravnosť chovancov závisí od tých, ktorí ich vyučujú a usmerňujú. Keď chceme teda upevňovať ich morálku a čnosť, najprv ju musíme mať my sami a musíme sa starať, aby vyžarovala zo všetkých našich prác, reči, a z celého nášho života.“ A ten istý obežník končí slovami, ktoré majú tvoriť spomienku na naše exercície: „Salezián k chudobe života musí pridať príkladné zachovávanie konštitúcií a lesk svojej čistoty.“

To je celý životný program. Ak budeme mať čistotu v srdci tak ako Don Bosco všetkých prenikol svojou čistotou.

VIII. prednáška POSLUŠNOSŤ

Prv ako by som začal rozprávať o poslušnosti, odporúčam prečítať si regulu sv. Benedikta. Nájdete tam pravý život a pravú duchovnú osobnosť. Je vhodné, aby ste si ich prečítali nielen preto, že dobrý salezián má poznať aspoň 14 slov z každej vetvy, ale predovšetkým preto, že posledným benediktínom je Don Bosco a sv. Benedikt je prvým Don Boscom. A ešte prv, ako by sme sa pustili do poslušnosti, aby som vám povedal to, čo chce don Bosco, poviem vám najprv tri potešenia:

1. Čo do mravnosti, previnenie proti poslušnosti zriedkakedy dosiahne závažnosť smrteľného hriechu. Na to je potrebná buď neposlušnosť kanonická, alebo kategorické porušenie sľubu. Všetky tie naše chlapčenské kúsiky sú skôr nezbednosťami chovancov kolégia, skôr obyčajnými huncútstvami, aj vtedy, keď nám biele vlasy pokrývajú hlavy.

2. Sv. Anzelm vraví, že nad rehoľníkom dokiaľ neporušuje sľuby netreba zúfat. On však filozofuje podľa benediktínskej mentality. Tam jediným sľubom je sľub poslušnosti, ktorý viaže ku kláštora... Preto stačí neutiecť z kláštora...
3. V skutočnosti sa my však môžeme len tešiť, lebo medzi aktívnymi kongregáciami, ktoré vynikajú v cirkvi svojou disciplínou, saleziánska kongregácia stojí vedľa jezuitov, totiž medzi prvými /hovoríme jezuiti, lebo tak sa musí hovoriť/. Moja životná skúsenosť vyvoláva vo mne tieto pocity: niet inej kongregácie, ktorá by bola taká trpezlivá, taká disciplinovaná, taká poddajná a mala toľko ducha poslušnosti, ako kongregácia saleziánska. My sme možno povedať až zázrační, lebo iní majú radi poslušnosť, ktorej nemožno vyhnúť, lebo každý krok majú poznačený a predstavený nevie viac rozkazovať, ako je v knihe. Kto vstupuje, musí poslúchať regulu, koľaj je len jedna. My naopak závisíme od miestneho predstaveného, a meniť direktora znamená všetko. A predsa zostávame a znášame sa. Don Rua v Don Boscovom apoštolskom procese svedčí, že tak pred smrťou Don Bosca, ako aj po nej, neprejavili sa medzi domami nijaké rozkoly, nijaký odboj, nijaké pokusy o reformy. A toto svedectvo je z roku 1908, teda 20 rokov po Don Boscovej smrti, totiž po jednom čiernom desaťročí, ktoré Don Bosco predpovedal vo svojom sne z r. 1871. No a povedzte mi, či nie sme, čo sme? Ako vidíte, ja som salezián na 150 %.

Iba jeden hriech za rok

Neverím, že by sa medzi 12 000 členmi saleziánskej kongregácie ročne vyskytla jedna skutočná kánonická neposlušnosť, že by sa totiž právoplatnému predstavenému, zmocnenému kánonom 501 povedalo „nie“. Autonomistov máme všade, aj medzi tými, čo nosia výložky na ramenách. Slabé chvíle, chvíle nervov, máme občas všetci. Máme aj chyby predstavených a nie je rebéliou povedať, že sú aj chybní predstavení. V kongregácii máme 1200 ľudí, ktorí majú vládnu moc. Toľko predstavených, koľko domov. Bolo by to božské, keby ani jeden neurobil chybu. Veď aj cirkev svätá sa neraz pomýli vo výbere biskupov, a potom ich musí stiahnuť a trpieť si ich. My sme vcelku veľmi disciplinovaní. Nechajme nech predstavení kričia, nech robia učené kázne a vrhajú vám do tváre celého sv. Tomáša a celú asketiku, nechajte ich, nech si povedia svoje. Oni to musia robiť, to je ich povinnosť. Skutočnosť však je taká, že sme poriadni ľudia.

Nebezpečenstvo legality

A teraz prichádzam k praktickej stránke nášho života. Všetci poznajú kánon 501, ktorý hovorí o právoplatných predstavených a o ich právomoci. Všetci ostatní /prefekt, katechéta, radca/ rozkazujú len natoľko, nakoľko reprezentujú právoplatného predstaveného, ale vládnu moc nemajú. Aj sami predstavení vyššej kapituly okrem hlavného predstaveného, rozkazujú len kolegiálne. Don Bosco to všetko vysvetlil klerikov aspirantom a novicom r. 1869 preto si myslím, že to môžem urobiť aj ja teológom./ Keby sme to brali len podľa kánonických predpisov, zdalo by sa, že treba poslúchať len vtedy, keď ide o sľub. A potom aj keď niekto tvrdojšie odporuje, rebeluje a robí si ako sám chce, bude každodenne pristupovať k sv. prijímaniu, lebo sa neprehrešuje smrteľne. A to potom vysvetľuje výskyt stálych tvrdohlavcov, ktorí s pokojným svedomím prijímajú každý deň.

Don Bosco to takto nemyslel. Ak si niekto tak počínal, zavolať si ho nabok a spýtať sa ho: „Ako to, že s takým správaním pristupuješ ku sv. prijímaniu? – a celebruješ?“ a mal pravdu, lebo aj Boh nechá všetkých vstúpiť, potom však zisťuje, či má každý svadobné rúcho. Keby sme postupovali len podľa kánonov, alebo konštitúcií, kongregácia by ešte teraz bola na Via

Cottolengo 32, nebola by mestom veľkým ako Turín, a ešte stále by sme boli v Pinardiho dome.

Idem ja

Niektoré predstavy o poslušnosti ničia osobnosť. Vezmite si hlavu VI, 1, 36, regúl sv. Ignáca: „Perinde accidaver ac bucalas.“ (Ako mŕtvola a palica). To je poslušnosť strohá, chladná, ktorá ničí osobnosť. Tá nie je pre nás. My saleziáni skladáme sľuby podľa konštitúcií sv. Františka Saleského a nie podľa regúl a konštitúcií sv. Ignáca. Táto zásada, ktorú prinášajú a vebia všetky asketické knihy, nie je naša. My nemáme byť bábkami bez duše. To je teória paralyzujúca, defetistická, konventualistická, ktorá sa plazí a preniká bez toho, že by sme si to uvedomili a vedie k vážnym následkom. Dajme si pozor, my máme iného ducha, ktorý vyjadruje saleziánskym mottom: „Idem ja.“

Neviem koľko dní odpustkov má tento výraz, ale je isté, že je to najväčší triumf kongregácie, ktorá vyrástla z toho: Idem ja, preniknutého duchom obety. Len tak si možno vysvetliť naše misie... Lebo svätá matka cirkev potom prichádza už len organizovať a postaviť do šíku to, čo je ovocím tých, čo povedali: „Idem ja.“

Saleziánska heréza a saleziánske rúhanie

No každá vec má nielen líce, ale aj rub a tým je saleziánska heréza, ktorá znie: „Stačí regula.“ V každom dome sa nájde jeden taký tlčhuba. Všade sa horúčkovite pracuje, potrebná je každá ruka, a oni sa vám vyhovoria: „Nik ma nevolal, nik mi to nepovedal.“ Ja by som takých naničhodníkov chytil a ...

Podobné tejto heréze, ba ešte horšie je to iné saleziánske „rúhanie“: „Mňa sa to netýka.“ Voda uniká pokazeným kohútikom a oni: „Mňa sa to netýka.“ A pokračuje takto ďalej. Úbohá kongregácia! Mala by sa načakať, keby mala viac takých darebákov. Aby sme jadnejšie vyjadrili nášho ducha, definujeme ho takto: „Kongregácia, ktorej všetka osobná činnosť podnikavosť, aktivita je zasadená do organizácie riadenej poslušnosťou.“ Preto náš pojem poslušnosti je inakší, ako druhých rádov.

Príklad

Dovoľte mi malé odbočenie. Musíme si uvedomiť náš kňazský stav. Kňaz je vždy kňazom. Koadjútori, klerici sa pozerajú na kňaza a preto ako kňazi sme povinní dávať dobrý príklad. Niekedy to stojí veľa. Ale je na nás viesť stroj, my sme hlavným kolesom mechanizmu, ktorý sa volá Lanzo, Courgné, Chieri... Pre iných neposlušnosť je chlapčenským kúskom chovancov kolégia, pre nás však je to vedomý premyslený priestupok, ktorý narušuje súdržnosť, všeobecnej disciplíny. Musíme si pamätať, že je našou svätou povinnosťou, ukázať aj pred druhými väčšiu starostlivosť v poslúchaní. Je to povinnosť, ktorú vyžaduje aj náš stav.

Naša poslušnosť

Aj v poslušnosti sú rozdiely. Je to otázka princípu a formy. Neotrasiteľná zásada je: Potreba a povinnosť poslúchať. Formou je zvláštne ponímanie poslušnosti v saleziánskom režime, alebo lepšie v spôsobe, akým treba uplatňovať túto zásadu. Pozrime sa teda na formu. Don Bosco pod týmto bodom rozumie poslušnosť, rodinnú disciplínu. V slávnom liste zo dňa 10. 5. 1884 útočí na predstavených, ktorí sa chcú považovať za predstavených a nie za otcov a priateľov. Takí vzbudzujú strach a nie lásku. Prečo nahrádzať zásadu lásky, milujúcej a láskavej poslušnosti, strohou chladnosťou pravidiel? Od milujúcej v zásade a láskavej vo forme?

Rodinný komunitný spôsob sa môže uplatniť iba v rodine. Len v takom prostredí všetci majú záujem o spoločné dobro. Všetci poslúchajú hlavu a otca. Ale otec skutočne musí byť otcom a priateľom. Pre vyššie spoločné záujmy nás musí držať pohromade jeden cieľ, jedna vyššia pohnútko a nie zisk, peniaze, ale dobro duší, spása mládeže, ktorú máme v dome. Preto nielen disciplína, ktorá sa uspokojí so zachovávaním zákona a tak sa vyhne kánonickej sankcii, ale ochotná spolupráca všetkých na spoločnom dobre. Preto máme erb: „Práca a striedmosť.“ Preto Don Bosco chcel, aby každý dom bol rodinou so spoločným otcom. A hoci všetci otcovia nie sú rovnakí, preda ich máme stále radi. Na tejto myšlienke mi veľmi záleží, lebo keď sa ona ujme v našich domoch, predstavených to nebude mrziť a kongregácia s tým veľmi získa.

Otec a nie šéf úradu

Don Bosco chcel poslušnosť aj vzhľadom na jednotu: preto poslúchať jedného, aby bola jednota. Direktorom zhromaždeným dňa 3. II 1876 hovorí: „Keď kňaz, bez ničoho sám vedel vykonať toľko, koľko bude schopné vykonať 330 spojených a silných osôb? /V tom čase bolo 330 saleziánov/. Jednota áno, ale jednota synov a bratov a otcom nie jednota zamestnancov, ktorí sú spojení so šéfom, ktorý rozkazuje všetkým zamestnancom. Keď sa otec pozerá na svojich poddaných ako na zamestnancov, potom aj podaní sa budú naňho pozeráť ako na šéfa a nie ako na otca rodiny.

Zásah krídla

Don Bosco v nevydanom obežníku z konca apríla 1885 nás presviedča, že všetko treba robiť na väčšiu slávu Božiu. Hovorí: „nie preto máme poslúchať, že sa nám to rozkazuje, ale z vyššej pohnútky, na slávu Božiu.“

Tú istú myšlienku zdôrazňuje aj v smerniciach poslaných r. 1884 direktorom, v rukopise. Jednota v poslušnosti na slávu Božiu je motto Don Bosca. Tu máme základný princíp saleziánskeho života: „Pracovať v rodinnej disciplíne a jednote na väčšiu slávu Božiu a pre dosiahnutie spoločného cieľa, ktorým je spása duší. „To je Don Boscov názor, ktorý nájdeme vo všetkých jeho spisoch a rečiach. Spomeňme si len na úzkostlivý výkrik: Teraz však predstavení chcú byť len predstavenými, a nie sú už otcami, bratmi a priateľmi. Podriadení sa ich boja, ale ich nemilujú.“

A potom ešte ten výbuch: „prečo chcieť radšej chladné pravidlá, ako princíp lásky?“

Skryme sa

Študujme Don Bosca, ináč budeme zachovávať literu zákona a zabudneme na základnú zásadu kongregácie, ktorou je dobrota. Toto musí byť vedúcim princípom preventívneho systému aj u predstavených. Knihy pre naše duchovné čítanie nech sa píšú v našom duchu. Tak ako sa to požadovalo na generálne kapitule pred 35 rokmi. Ináč čítame cudzie knihy a strácame svojho ducha. Naším textom je Don Bosco a nie iní... a nechcú to pochopiť.

Zásadná otázka

Don Bosco sa nám pri vyžadovaní poslušnosti zdá prísny, strohý, ba povedal by som až neúprosný. R. 1875 hovorí direktorom veľmi ostré slová: „Doteraz poslušnosť u nás bola viac osobná, ako rehoľná. Nie je to celkom správne. Neposlúchajme preto, že to rozkazuje ten, alebo onen, ale z vyšších pohnútok. Preto, že je to rozkaz Boží. Nech je to ktokoľvek, čo rozkazuje.“ A dňa 3. 10. 1886 v mojej prítomnosti v ten slávny deň, keď trochu nervózne

zaútočil na šomranie a kritiku, povedal tento výrok: „Je to svätokrádež skladať sľub poslušnosti a pritom robiť tak, ako niektorí, čo poslúchajú len vtedy, keď sa im to páči.“ A pri inej príležitosti: „Keď nezachováme svoje sľuby, dopustíme sa krádeže voči Bohu, lebo berieme späť, čo sme mu darovali.

Raz Don Bosco poslal rozkaz istému pánkovi, ktorého považovali za svätého a tak ho aj volali ale on sa nepoddal. Poslal po druhýkrát a výsledok bol ten istý. Aj po tretíkrát poslal ten istý rozkaz prostredníctvom istej osoby a ten sa nepoddal. Vtedy Don Bosco povedal: „Ten páňko sa robí svätým, ale neposlúcha ani Don Bosca. Pozrite sa do martyrológia, ale takého svätého tvrdohlavca tam iste nenájdete.

Zlatá reťaz

Život poslušnosti poznám už 54 rokov. A môžem povedať, že je to život obety. Viem to i z vlastnej skúsenosti i z pozorovania iných. Ale je to aj najzaslužnejší úkon celého života. Lebo zahŕňa v sebe obetu našej vôle a pre toho, kto nie je apatický a neuvedený je to najtvrdšie zo všetkých obetí. Je to záslužné, keď sa musí postupovať cestou, ktorá vedie k mŕtvemu bodu, alebo ešte niečo horšieho. Je to obeta, keď musíte bývať spolu s tým, ktorý rozkazuje bez toho, že by bol toho hodný, alebo nehodným spôsobom alebo je osobne zaujatý proti vám. Je to obeta, keď ten, čo rozkazuje nemá na sebe nič dobrého okrem rúcha, ktoré nosí. Ale aj v takom prípade a predovšetkým v takom, musíš vidieť Boha. Nájdeš osoby neschopné, predstavených pochybných, nájdeš takých, o ktorých Leopardi vraví: „Byť žiakom takého, ktorému by učiteľom byť bolo hanbou...“

Ľudia, ktorí sa dostali na miesto ľstivými prostriedkami... Nájdeš najsvätejšie osoby dosadené nejakým intrigánom, ktorému nie si po chuti. Toto poznal už aj sv. Benedikt. Zmieňuje sa o tom v VII. Hlave svojich regúl, kde píše o pokore: Štvrtý stupeň pokory je v tom: vedieť sa riadiť v takomto postavení. A takých je dosť. Istý slávny salezián, ktorý nosil cilícium /don Fascie/, býval s takým prestaveným 5 rokov.

Záver

Pre nás Don Boscových synov matéria poslušnosti nie je otázkou kazuistiky a kánonov, ale pokorným zmýšľaním, vnútornou obetou, vôľou, úsudku a niekedy aj vonkajšou obetou. Je to láska voči predstavenému. A dobre si zapamätajme, tento duch dopomohol kongregácii k triumfu vo svete. Lúče našej svätožiary, 4 zásady, ktoré nás robia slávnymi pred cirkvou a dejinami sú: Práca, miernosť, chudoba a disciplína.

IX. Prednáška NÁBOŽNOSŤ

Exerce autem teipsum ad pietatem. Pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitae quae nunc est et futurae /1 Tim 4,8/ (Cvič sa v nábožnosti. Lebo telesné cvičenie málo osoží, ale nábožnosť je užitočná na všetko a má prisľúbenie pre terajší aj budúci život.) Hebentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes /2Tim 3,5/ (Budú mať výzor nábožnosti, ale jej silu budú popierať.)

Náš činný a apoštolský život, ako saleziánskych kňazov a vychovávateľov sa opiera o dva základné piliere, ktoré sú hlavnými činiteľmi v našej formácii, dušou a hybnou silou našej činnosti a to je: modlitba inšpirovaná nábožnosťou a osobná obetavosť. Činnosť, modlitba, obetavosť. Sme dokonalí katolíci: pamätajme, že činnosť je vonkajším prejavom. Ale podľa

slov Pia XI. ktoré povedal v beatifikačnom procese Dominika Savia /9. 6. 1933/, hlavným činiteľom musia byť, modlitba, inšpirovaná nábožnosťou a osobná obetavosť.

Chytám sa tejto myšlienky pre autoritu, ktorá ju vyjadrila pre hlbokú pravdu, ktorú v sebe zahŕňa. Chytám sa jej aj pre pekné vyjadrenie. Modlitba inšpirovaná nábožnosťou. A to bude témou tých pár slov, ktoré vám chcem povedať v tejto prednáške.

Nábožnosť a modlitba

Formálny úkon modlitby predpokladá určité prvky, ktoré ho inšpirujú: nábožnosť. V tomto zmysle nábožnosť je niečo intímnejšie a hlbšie ako jednoduchý pojem modlitby. Nábožnosť je dušou modlitby, ktorá ma vyvierat' z nábožnosti. Nábožnosť nie je jednotlivým gestom, nespočíva v liturgických alebo v mimo liturgických úkonoch, ale v organickom a nepretržitom spojení s Bohom. Iné je gesto a iné je život, bez ktorého nie je možná činnosť. Iné je aj tá najlepšie vykonaná modlitba a iné život, ktorým musí byť preniknutá celá osoba a ktorý predchádza vonkajší formálny úkon modlitby.

Takto treba chápať túto našu tému. Tu si nevšímame predpísané alebo nejaké zvláštne pobožnosti, ale zameriavame sa iba na to aby sme boli nábožní.

Čo je to vlastne nábožnosť, bez ktorej modlitba nemá vyprosujúci účinok, ktorý by bol hnacou silou apoštolátu? Keď uvažujeme o veciach v ich celkovej súvislosti bez toho, aby sme ich rozobrali na čiastky, ako keď pozeráme na hodinky bez toho, aby sme si ich rozobrali, z toho rozobratia by sme sa nedozvedeli, koľko je hodín, môžeme povedať, že modlitba je citom, ktorý nás nesie k Bohu. Je to duchovné precítenie prítomnosti Božej. Ak sa prítomnosť Božia takto nepocituje, všetko je iba vonkajší mechanizmus a má to malú cenu.

Modlitba bez nábožnosti

Pamätajte dobre, že pokiaľ sa budeme modliť celým vonkajším aparátom a vonkajšou ukázkou vnútorného uzobrať bez toho, aby sme rozprávali s Bohom, budeme iba recitovať formulky, hovoriť slová. Ale nie všetko spočíva v hromadení modlitieb, ak ťa nakoniec nechajú vnútorne prázdny. Modlitby majú hodnotu pre úmysel, ktorý im dáte a nie pre iné. Sv. František Saleský v druhej časti Filotey, kde pojednáva o vnútornej a ústnej modlitbe, zastáva práve vnútornú modlitbu: totiž v zbožnom zmysle sv. Bernarda. Aj Don Bosco v svojom okružnom liste načrtáva túto myšlienku: „Všetky tieto veci sú predpísané regulou. Ale ak sa nebudú robiť s vyšším motívom, budú nepoužiteľné a nebudú viac slúžiť.“ Mnohokrát tí, čo hovoria mnohé vonkajšie modlitby, nie sú viac čnostnými osobami, lebo im chýba vnútorný život. Veľmi dobre nám to hovorí Faber v druhej časti *Progresu duše*. Don Bosco, ktorý o tom vedel veľa a mal okolo seba turínskych seminaristov im povedal: „Nadobudnite si ducha modlitby. Pre klerika, ktorý sa má stať kňazom a pracovať pre duše, je ako pre vojaka získať meč.“

Naša nábožnosť

Pozrieme sa, ako mám chápať saleziánsku nábožnosť. My máme svoje heslo, ktoré nehovorí „práca a modlitba“ ako si to niektorí kvôli rýmu prispôbili, a ako sa to niekedy spievalo a hovorilo. Ale „práca a miernosť“. Don Bosco nám to zachoval v desiatich dokumentoch. No to motto nie je len nábožná formula. Vysvetlil nám to sám pápež: „V Don Boscovi sa uskutočňuje zásada kresťanského života: Qui laborat, orat... Len nech sa tomu rozumie duchovne.“ Tu máme motto robotníckej saleziánskej spoločnosti: práca a miernosť, lebo my sme robotníkmi pána nie mladí páni, ktorí si pochutnávajú na piškótach a čokoládkach nábožnosti. My sme svätci s vyhrnutými rukávmi, sme robotníkmi Božími, ako to vraví sv.

Pavol: „Dei enim sumus adjutores.“ 1 Kor. 3,9 (Sme Boží spolupracovníci) a vtedy pošleme diplom koadjútora aj sv. Pavlovi, ktorý práve vraví: „Ecerce teipeum ad pietatem... Pietas autem ad omnia utilis est.“ (Cvič sa v nábožnosti ... Nábožnosť je užitočná pre všetko) Jediné, čo má význam je nábožnosť, kým bezhlavá pracovitnosť nemá veľkej ceny.

Prečo má význam to množstvo našej práce? Pretože to vychádza zvnútra, zo života rozhodnutého pre svätosť, z nábožnosti duše, ktorá sa obracia k Bohu.

Celkom tak ako sa vyjadril pápež, keď 13. marca 1934 hovoril predstaviteľom katolíckej tlače: „Všetka táto katolícka činnosť a tlač nezmení svet, ak tí čo píšu, nie sú svätí a nábožní.“

Množstvo práce bez tejto vnútornej hodnoty zmení iba kategóriu. Pretože sme spoločnosťou robotníkov a ak sa nestaneme tvorcami, budeme len nádenníkmi, ktorí tlačia vozík. Nábožnosť však namiesto nádenníkov urobí z nás tvorcov dobra. Preto je potrebné pestovať tento prvok.

Naša nábožnosť – modlitby dobrého kresťana

Don Bosco je ako obyčajne realista a praktik. Asketikou učil bez toho, že by ju písal. Na rozdiel od svätých zakladateľov cirkevných a výchovných ustanovizní, nepredpísal nám nijakú zvláštnu formu nábožnosti, nevynašiel nijakú charakteristickú pobožnosť, ani ruženec, ani krížovú cestu, ani pobožnosť 40 hodín Srdca Ježišovho...Má len úctu k Panne Márii Pomocnici, ktorá „nie je ničím iným ako jedným z toľkých titulov pod ktorými sa vzdáva úcta Panne Márii“ teda len usmernením nábožnosti a nič viac. Preto u nás nie sú predpísané nejaké osobitné pobožnosti, ale len modlitby dobrého kresťana, dobrého kňaza. A predsa Don Bosco si žiadal nábožnosť.

Praktické aspekty

Don Boscov názor v tejto veci ako aj v celej asketike, je praktický a realistický. Predovšetkým zdôrazňuje nenávisť voči smrteľnému hriechu, ba aj vylúčenie dobrovoľných pokleskov. Potom nalieha na správne užívanie sviatostí, ako prostriedkov sebanápravy a seba výchovy. Preto užívanie nie ritualistické ale duchovné a operatívne. Eucharistický život a úcta k Panne Márii sú dva póly, o ktoré sa opiera os saleziánskej nábožnosti. Naša nábožnosť preberá pobožnosti dobrého kresťana, dobrého kňaza a „čnosti – ako to povedal pápež 9. VII. 1933 – uplatňované v duchu šľachetnej precíznosti, totiž v presnom svedomitom a láskyplnom vykonávaní svojich povinností.

Celá Don Boscova asketika spočíva v tomto: „Držme sa ľahkých vecí, ale robme ich vytrvalo. Sám to vraví v VII. Hlave životopisu Miška Magoneho. A toto žiadal tak v umŕtvovaní ako aj v nábožnosti. A touto zásadou vychovával svätých. Prečítajte si dvadsiatu hlavu životopisu Dominika Savia a uvidíte, že sa zhoduje s myšlienkou vyjadrenou v prvom odstavci.

Don Bosco si takto predstavoval nábožnosť. A na pomenovanie duchovného života, asketiky, pokroku duše v dokonalosti, nepoužil iného slova ako nábožnosť. A v tom sa úplne zhoduje s pápežom i so sv. Pavlom.

Oživujúci duch

Predpísané pobožnosti zaiste bude možno meniť, lebo nejestvuje rád, ktorý by nebol po sto rokoch zdvojnásobil svoje pobožnosti. Preto aj naše budú dlhšie. Ale zapamätajte si, že všetky pobožnosti aj keď rozmnožené, bez nábožnosti totiž bez úprimného rozhovoru s Bohom a bez lásky k nemu nemajú nijakej ceny. Nábožnosť nie je v rozpore so životom práce, ktorú vyžaduje a nariaďuje potreba inštitútu a poslušnosť. A nielen že nie je na prekážku, ale ako spomína Qaswuet – str. 157-156 práve naopak, je pookriatím.

Práca – práca – práca

Pre niektorých nábožnosť spočíva v mnohých modlitbách. Don Bosco, ako s zdá, je na opačnom póle. On má trochu čudný názor na túto vec. Ale tak isto zmýšľala aj Pius XI. i sv. Pavol. V roku 1874 Don Bosco ide do Ríma s Piom IX. sa rozpráva o noviciáte. Pápež mu povie: „Len pokračujte, diabol má väčší strach z domov, kde sa pracuje, ako z domov, kde sa modlí.“ Don Bosco túto myšlienku vyjadril už roku 1858: „Myslím, že je na tom lepšie rehoľný dom, kde sa málo modlí, ale veľa pracuje. „Nie pre nič za nič nám nechal motto: „Práca a miernosť.“

Skúšobný kameň

Dňa 2. februára 1876 Don Bosco zhromaždil okolo seba kapitolu direktorov a takto vyjadril svoje zmýšľanie: „Vidím, že noví saleziáni si osvojujú veľmi dobrého ducha a lásku ba aj nadšenie pre prácu a obetavosť takže neviem, či by ich vedel niekto iný prevýšiť. Ja som tým celkom ohromený.“ Teda Don Bosco pociťuje potešenie nie preto, že sa veľa modlí, ale preto, že sa veľa pracuje. A nasledujúci deň: „Vidím, že sa konečne realizuje môj ideál, o ktorom som sníval, keď som hľadal jednotlivcov, ktorí by mi pomáhali pracovať pre duše. Vidím, že naši spolubratia majú takého dobrého ducha, takého ducha sebazapierania, obety, poslušnosti, až ma to dojíma.“ Don Bosco nehovorí o modlitbe spolubratov, ale o ich práci a tá ho dojíma. A predsa vždy zdôrazňoval modlitbu.

V roku 1878 sa takto vyjadruje: „Prvá rehoľná zbožnosť spočíva v tom, že z lásky k Bohu v pravom čase a na pravom mieste verne plníme všetky svoje povinnosti.“ Nehovorí, že máme byť radi v kostole celý deň, ale hovorí o plnení si povinností z lásky k Bohu. Don Bosco nemá rád verbalizmus, pietizmus, ani povýšenecký postoj. On chcel nábožnosť sprevádzanú verným plnením povinností s dobrým chovaním. To je kritérium pre posúdenie pravej čnosti.

Časté prijímanie

Roku 1875 Don Barberis sa radil s Don Boscom o jednom klerikovi oratória, ktorého chovanie nebol najlepšie, ale sa zdalo, že je pobožný a často pristupuje ku sv. prijímaniu. /Vtedy ešte nebolo vo zvyku denné pristupovať ku sv. prijímaniu. V Don Boscovej praxi to ešte nebolo. On na tom síce nenástojil, ale túžil po tom, aby tí ktorí sú na to súci, tak robili. Klerikom v tom ponechával úplnú slobodu, a toho sa dožadoval ešte aj v posledných rokoch. Hovoril len o častom sv. prijímaní./ Vráťme sa však ku klerikovi, ktorého správanie nebolo najlepšie, ale veľmi často pristupoval ku sv. Prijímaniu. Častejšie ako to vyžadovali pravidlá. Pravidlá to požadovali len vo sviatočných dňoch a ak bolo možné niekedy v týždni, spravidla to bolo vo štvrtok. Také boli kedysi Pravidlá. Don Bosco povedal don Barberisovi: „Pozri, iba pristupovanie ku sviatostiam nie je indikátorom dobroty. Sú aj takí, ktorí aj keď nepáchajú svätokrádež, idú k sviatostiam s prílišnou vlažnosťou a ľahkosťou, ba čo viac, ich povolenosť im nedovoľuje pochopiť plnú dôležitosť Sviatosti, ktorú prijímajú. Kto ide k prijímaniu s prázdny srdcom a nehodí sa veľkodušne do Ježišových rúk, neprijíma ovocie, ktoré je teologicky rozpoznané ako efekt svätého prijímania.“

Potreba vonkajších praktík

Napriek tomu všetkému, čo bolo povedané, don Bosco nevyklučuje vonkajšie a pravidelné praktiky, naopak chcel aby sa praktizovali verne a vieme ako dbal na zachovávaní,

poslušnosti. Naliehal, aby sa tieto praktiky konali aj súkromne, ak sa nedalo praktizovať ich spoločne, ale stále pripomínal, aby sa praktizovali takým spôsobom, že sa budú cítiť ako nevyhnutné pre duchovný život.

Pravidelnosť vo sviatostiach

Prakticky naliehal na niektoré praktiky: pravidelnosť v prístupovaní k sviatostiam bola mladým odporúčaná, ale ešte viac klerikom a spolubratom. Všetky jeho okružné listy, jeho testament a všetky listy, týkajúce sa povolání, zachovávanie čistoty a mravov. Práve klerikom, duchovným a rehoľníkom laikom vstúpoval pravidelnosť v prístupovaní k Sviatostiam.

Dnes nie je viac táto sloboda, chudák klerik asistent v kolégiu, kde chlapci chodia takmer každodenne k prijímaniu má skutočne morálnu slobodu neísť k prijímaniu? Je tam istý morálny nátlak prostredia: čo by povedali chlapci. Mne sa stalo v Lanzo toto: „Keď som bol diakonom, chlapci ma vídali ako „dobrého kresťana“ často prístupovať ku sviatostiam. Potom som bol vysvätený za kňaza a celeburoval som, kde som mohol. Nie vždy v komunite pred chlapcami... „Ako sa len zvrhol Don Caviglia. Už nechodí ani na sv. prijímanie.“ Keď Don Bosco odporúčal časté prístupovanie ku sviatostiam, vždy zdôrazňoval nutnosť správne ich využívať. Spoveď ale s dobrým predsavzatím. Časté prijímanie ale pripravené a premyslené. Potom odporúčal cvičenie dobre smrti. A môžem vás uistiť, že vtedy sa to robilo pozorne a pravidelne, lebo sme vedeli, ako to Don Boscovi ležalo na srdci. O tom píše aj misionárom do Ameriky: „Daj mi vidieť či sa v našich domoch pravidelne koná cvičenie dobre smrti.“ Často odporúčal úprimné úsilie o dôveru, ktorá nesie so sebou nádej, že pri nohách Ježiša a Márie dosiahneme všetko, o čo prosíme.

Iný aspekt nábožnosti, ktorý Don Bosco prizvukoval má charakter vyprosujúci a charitatívny: „Chceš dosiahnuť milosť? Urob nejaké sebazaprenie. Choď odstrániť nejakú chybu? Pomodli sa nejakú zvláštnu modlitbu. Napokon pamätajme, že Don Bosco sa vždy zameriaval na individuálnu nábožnosť. Odporúča strelné modlitby, o ktorých vy mi poviete, že je to asketická novota, ktorú priniesol sv. František Saleský. O hodnote strelných modlitieb sa dočítate v životopise Magoneho. Don Bosco ďalej odporúča individuálnu, ale nie oficiálnu návštevu Sviatosti Oltárnej. Časté návštevy, ale osobné, také totiž, aby všetci pociťovali túžbu vedieť byť aspoň minútku denne sami s Bohom. Preto nevynechať ani jeden deň bez toho, že by si nevošiel do kaplnky sám pre seba, aby si povedal slovo, ktoré by boli úplne tvojou modlitbou, modlitbou vykonanou zbožne. Iba jednu minútku s Ježišom a hneď pomínie všetka rozhorčenosť a všetky vrtochy.

Záver

Nábožnosť alebo modlitba inšpirovaná nábožnosťou je osobným výdobytkom, ovocím osobnej práce, ktorá prýšťa z usporiadania vnútorného života. Don Bosco pracuje na výstavbe a usporiadaní budovy svojho vnútorného života každý deň, každú hodinu, každú minútu. Pre nás, ktorí sme zameraní na prácu, nábožnosť je všetkým. Pietas ad omnia utilis est, lebo má v sebe zdroj potrebný pre každý moment. Don Bosco tomu porozumel tak, že klerikovi mohol povedať: „Pre klerika nadobudnúť ducha modlitby znamená toľko, ako pre vojaka získať meč.“

Náš život, ktorý je prácou a miernosťou, musíme chápať tak, ako ho chápal Don Bosco a ako ho interpretoval Pius XI: Don Boscov život spočíval v stotožňovaní práce a modlitby v spojení s Bohom, uskutočňovaním veľkej zásady kresťanského života: Qui laborat, orat.“

X. Prednáška

SPOVEDĚ

Benedicam Domino in omni tempore qui tribut mihi intellextum /Ž 15,7/ (Velebím Pána, čo ma múdrosťou obdaril, v noci ma k tomu moje srdce vyzýva)

Teraz budeme pojednávať o tom, čo to je svedomie a v čom spočíva jeho svetlo. Možno rozprávať o spovedi teológom? Niektorí by sa toho zľakali. Ja nie, lebo moja téma nie je len teologická. Ba vôbec nie je teologická, ale pedagogická. Pedagogická v duchovnom zmysle, v zmysle výchovy, zmysle osobnej práce na našej duchovnej a vnútornej formácii. Je to téma zo všetkých najsaleziánskejšia. Najsaleziánskejšia aj vtedy, keď svoju saleziánskosť odvodzuje od sv. Františka Saleského, i vtedy, keď tým vyjadruje svoju príslušnosť k Don Boscovi. Najprv však jedno vysvetlenie: v tejto veci Don Bosco vychádza čiste zo sv. Františka Saleského, ktorého názor prenáša do pedagogickej praxe, kde ho používa ako nástroj seba výchovy. No v ministeriálnej praxi, čiže v spovednej činnosti, Don Bosco sa pridáva alfonziánskej praxe.

Môžeme teda povedať, že myšlienka je od sv. Františka Saleského a prax od sv. Alfonza. Ako saleziáni, v praxi, vzhľadom na vývoj teológie si môžeme dovoliť nejakú menšiu zmenu. Čo sa však týka teologického základu, musíme sa striktnie pridávať Don Boscovej myšlienke.

Idea sv. Františka Saleského

Sv. František Saleský v sviatostnej praxi a osobitne v spovednej, je nepriateľom ritualizmu a praktizmu, čiže tých pobožných duší, ktoré sa pozerajú na sviatosti ako na jednoduchú ceremóniu, ako na nejakú automatickú distribúciu milosti, ako na gesto majúce magickú silu, ako geste po ktorom nasleduje ihneď účinok, akoby anestetikum duše, ktoré pôsobí samo do seba. Svätému Františkovi Saleskému je cudzí takýto spôsob zmýšľania a uvažovania o spovedi. On nehľadá na spoveď ako na nejaký ťah špongiou, ktorá všetko zotiera. Jeho učenie je zahrnuté v listoch a sčasti vo Filotei.

Istotne Saleský, ktorý pozná katechizmus lepšie ako my, veľmi dobre pozná aj účinnosť sviatostí *ex opere operato*, ako účinnú príčinu milosti /*Causa efficiens*/. A keď o nej rozpráva, jasne naznačuje, že prijatím sviatosti mŕtvych, bez náklonnosti k hriechu, k smrteľnému hriechu, sa neomylné prijíma posväcujúca milosť. Keďže však on nepracoval na tom, aby formuloval teologickú doktrínu, ale aby viedol duše robiť asketiku a držal sa pojmu, že totiž sviatosti, osobitne spoveď, musia byť psychologickým hnutím vychovávajúcim vôľu, udržiavateľmi vôle a pracovníkmi svedomia, rozmnožovateľmi osobných energií.

Uvažuje preto o sviatostiach nakoľko pôsobia *ex opere operantis*. Táto myšlienka je jasne vyjadrená vo Filotei.

Don Bosco v šľapajach sv. Františka Saleského vidí vo sviatostiach silu odporu, svetla, štúdia na sebe samých a urobil z nich oporný bod svojej pedagogickej práce, tak v zmysle duchovnom ako aj výchovnom, lebo celé tajomstvo Don Boscovej pedagogiky spočíva v pedagogickej účinnosti dvoch sviatostí: spovede a prijímania.

V XIX. Hlave životopisu Besucca hovorí jasne: „Nie je možná výchova mladíka ak sa neužíva sv. spovede a sv. prijímania, bez nich nemôže byť istá ani mravnosť.“

Ako sv. František chcel periodickú spoveď ako výchovu k sebakontrolu, tak aj Don Bosco dôrazne odporúča pravidelné pristupovanie, ku spovedi a cvičenie dobre smrti ako kontrolu svojej duše.

Alfonziánska prax

Don Boscova prax spovedníka je však alfonziánska v úzkom slova zmysle, nielen čo vo veci pristupovaní ku sviatostiam, ale aj vo všetkom ostatnom. Svedčí o tom aj „Prax spovedníkov (VI 71-75): De recidivie in venialibus (Recidívy vo všedných hriechoch).“ To hovoria aj Scavini, Frassinetti vo svojom kompendiu alfonziánskej teológie, Alassia a Stuardi, ktorých Don Bosco študoval počas prázdnin v roku, keď si ušetril jeden rok. Všetci títo autori a Don Bosco hovoria to isté, a preto k porozumeniu Don Bosca musíme mať na zreteli tento poriadok ideí.

V spovedaní sa a v spovedaní sa Don Bosca drží dvoch zásad: predsavzatie a hodnotenie hriechov.

Predsavzatie

U Don Bosca nebolo možné povedať trikrát ten istý hriech bez toho, aby nás nebol napomenul. „Robíš predsavzatie, lebo už viackrát mi opakuješ tie isté veci? On chcel, aby ten čo sa spovedá mal vôľu sa napraviť a spovedník ho má k tomu vychovávať, aby mal túto praktickú vôľu spojenú s konkrétnymi predsavzatiami a pozitívnymi prostriedkami.

On nechce, aby sa šlo len tak ledabolo vpred. V obežníku z roku 1884 si kladie fiktívnu otázku: „Nevidíte, ako často sa pristupuje ku sviatostiam?“ A hneď na ňu odpovedá: „Je pravda, že sa často pristupuje ku spovedi, ale to čo často chýba mladým ľuďom v spovedi, je vytrvalosť v predsavzatiach. Spovedajú sa a predsa vždy tie isté hriechy, tie isté zvyky, tie isté neposlušnosti, tie isté zanedbávania povinností. Tak sa ide ďalej mesiace, ba aj roky.

V Alassiu hovorí: „Keď sa niekto spovedá každý týždeň z tých istých malých vecí, od takého nemožno veľa dúfať.“ Všimnite si, že to povedal direktorom a pomaly, aby si vec mohli poznačiť. Nie je to teda nejaká fráza, ktorá by mu bola len tak vyletela z úst. R. 1884 sa šiel spovedať k Don Boscovi mladík V. triedy gymnázia, ktorý sa volal Albert Caviglia. Don Bosco ho vypočul a potom mu povedal: „A predsavzatie si robíš? Už je to tretí raz, čo mi hovoríš túto vec. A zavesil si si to sem /ukázal na ucho/.“

V roku 1876 hovorí: „Čas, ktorý by si použil na dve, tri spovede týždenne, použi na predsavzatie, a tak budeš mať väčšiu istotu o platnosti spovede.

A inde: „Ak niekto nie je v stave zachovať si svedomie, tak aby mohol každý deň pristupovať k svätému prijímaniu, nemôžem mu dovoliť také časté prijímania.“ A v roku 1879: „Tých, čo sa spovedajú každý týždeň a pri spovedi opakujú vždy tie isté veci, treba si všimnúť, nemožno sa na nich spoliehať.“

Nie je to našim praktickým zvykom? Don Bosco by to netrpel.

Malé hriechy

Ďalší Don Boscov vážny bod okrem predsavzatia sú poklesky, a to nielen tie, ktorá sa protivia prikázaniam a smrteľné hriechy, ale aj obyčajné poklesky proti povinnostiam, ako je zlorečenie, ba darebáctvo, kritika, rebelantstvo, tiež aj poklesky v malých veciach.

Dňa 30. 5. 1865 má Don Bosco videnie o kvetoch, ktoré prinášali Panne Márii a medzi nimi i tŕne, čiže malé poklesky. Niekto sa ho pýta, či je hriech prestúpiť regule domu. On odpovedá: „Nehovorím, či je to ťažký hriech, alebo ľahký. Vravím len, že dobrá vec to nie je.“

A o nosení soldov vo vrecku hovorí: „Neviem či s takou neposlušnosťou možno pristupovať k sv. prijímaniu. A všetky tie útoky proti fyloxére, všetky tie skoro zlorečenia proti šomráčom sú len potvrdením tejto zásady. O tom istom svedčí aj výrok: „Latet angius in herba“ (Had sa skrýva v tráve) aj štyri slávne klince! Don Bosco bol teda prísny? Bol alfonziánom.

My však teraz môžeme postupovať odlišne od neho, nakoľko v praxi musíme sa pridržať dekrétu z r 1905 v zmysle ktorého možno pristupovať k prijímaniu aj so všednými hriechmi, kým predtým časté pristupovanie k prijímaniu záviselo od pokroku čnosti.

Načo je to?

Tu sa nám predkladajú 3 veľmi dôležité otázky:

1. Načo je spoveď
2. Ako ju používame?
3. Ako môže spoveď pomáhať v duchovnom vedení?

Čo sa týka prvej otázky, môžeme odpovedať, že spoveď nám v podstate pomáha k tomu, aby sme pomocou spytovania svedomia poznali

- teologicky – väčšiu alebo menšiu vážnosť priestupku
- morálne – ako sa zamerať na našu praktickú vôľu uskutočňovať predsavzatie a brať do úvahy ovocie, ktoré sme dosiali z predošlých spovedí.
- psychologicky – s ohľadom na náš charakter.

A pýtame sa: Prečo som takto robil? Sv. František chce, aby sme nehovorili len hriechy, ale aby sme skúmali aj pohnútky, pre ktoré sme hriechy páchali.

Ďalej nám pomáha naprávať sa a preto má význam konkrétne, praktické, čiže vážne a rozhodné postavenie. Preto je nadovšetko potrebná kontrola stáleho spovedníka, čo Don Bosco pokladá za jednu z najdôležitejších vecí. On veľmi nástojil na tom aby sme mali stáleho spovedníka. Lebo len taký môže kontrolovať prácu našej vôle. Napokon spoveď v nás budí odpor voči hriechu, káže nám vyhýbať chybám a duchovným vedením spovedníka posilňuje našu vôľu.

Ako sa spovedáme

Zastavme sa pri druhej otázke. Faber sa vo svojich konferenciách pýta: „Prečo naše spovede prinášajú tak málo ovocia?“

V skutočnosti sa spovedáme 52 krát za rok a ako všetci pobožní a duchovní veriaci nemáme z toho takmer nijaké ovocie. Kde je príčina? V ritualizme, podľa ktorého konáme svoje spovede, ako nejaké automatické gesto. Jedna z najhlavnejších príčin je, že sa spovedáme len z nedostatkov v pobožnostiach, z malých vonkajších chýb, na miesto aby sme sa zamerali na morálnu stránku svojich skutkov. My rehoľníci spovedáme iných a zabúdame na človeka, spovedáme sa z priestupkov proti regule, z pokleskov v pobožnostiach, z chýb a omylov spoločného života. To je farizejstvo. Lebo podobné veci si môžeme povedať aj in foro externo pri našich mesačných duchovných pohovoroch. A namiesto toho nespovedáme človeka, nemáme jemné svedomia, nespovedáme svoj charakter. Pokrytectvo sa nikdy nespovedá. Nie je možné, aby sa pokrytec spovedal, že je pokrytcom, lebo už vtedy, keď to vraví, už ním nie je.

Nespovedá sa zlá vôľa, nespravodlivosť, že sa neplnila taxatívna povinnosť, nespovedá sa neúprimnosť v slovách a v skutkoch, nespovedá sa závisť, nenávisť, ambícia, nízke činy diktované žiarlivosťou, isté pokrytecké sympatie, isté antipatie a nepriateľstvá, ktoré idú až po nenávisť, ktorá hľadá aby ničila, trýznila iných. Sú jednotlivci, ktorí pracujú len na tom, aby iným zle robili. Kade chodia, rozsievajú semeno zla. Toto všetko sa nespovedá. Falošná horlivosť proti tomu, kto nám stojí v ceste. Nespovedáš sa, že máš zlého ducha, že si zničil triedu, že si vyhodil do vetra svoju povinnosť prefekta. Katechéta, radca sa nespovedá zo svojho puntičkárstva, zo svojich vzdorov a nesprávnych hľadísk. Všetky tieto povinnosti neexistujú, keď sa to týka teba. Tak neexistuje láska, ktorá je prvým predpokladom všetkého

neexistuje spravodlivosť a ostatné čnosti. Po 52 spovediach a 360 prijímaniach vykonaných za rok vždy sme len tí istí, lebo sa nespovedáme z toho hlavného. V našich ústavoch sa stávajú katastrofy... a predsa však ten a ten chodil pravidelne na spoveď... Jedno prijímanie je schopné urobiť svätca. A 360 prijímaní nedokáže pohnúť prstom, ak chýba súhlas ducha. Mal pravdu sv. František, keď požadoval aby sa šlo na korene.

Nám hrozí nebezpečenstvo ilúzie svedomia. Považujeme sa za páchatel'ov výlučne všedných hriechov. Okrem hriechu proti šiestemu prikázaniu je pre nás všetko všedný hriech. To je omyl! Môžeme azda tvrdiť, že hriechy proti láske sú len všednými hriechmi? Keď Don Bosco r. 1861 v sprievode klerika Alberu vystupoval hore schodmi povedal: „Drahý Paolo, časom uvidíš podivné veci. Stane sa ti, že uvidíš, že sú spolu pri tom istom zábradlí na prijímaní že kľačia vedľa seba v blízkej lavici pri meditácii, že sa modlia spolu ruženec a pritom dajú všetko dokopy: nenávisť, sviatosti, modlitby a hriechy.

Myslíte, že toto všetko možno považovať len za všedný hriech? Keď sa dlho pracuje proti niekomu, keď niekto celé roky prechováva v sebe nenávisť, vravím že je to hriech a ťažký hriech, lebo nenávisť je nenávisť a je vždy hriechom. Spytujme si lepšie svoje svedomie. Všetko ostatné nechávam bokom pre nedostatok času... Treba sa spovedať každý deň a pritom treba zatvoriť ústav!

Spoveď a duchovné vedenie

Pozrime sa teraz na spoveď ako na nástroj duchovného vedenia. Je pravda, že máme rendiconto – vyúčtovanie a v období klerikátu je oň dobre postarané. Ale v domoch direktori niekedy majú iné starosti. Preto niekedy jediným prostriedkom zostáva spoveď. Okolnosti žiaľ, to tak prinášajú. Zastavme sa predovšetkým pri postave spovedníka, nie ako obyčajného kňaza, ktorý rozhréšuje, ako ktorýkoľvek iný kňaz v hodine smrti, ale ako na dôverného človeka, ktorému zverujeme celú svoju dušu, aby viedol vpred a vychovával.

Keď sa pozeráme na spovedníka ako na nejakú práčku, nedostane sa nám nikdy duchovnej výchovy, no prakticky veci sa majú tak. Pamätajme že Don Bosco chcel stáleho spovedníka práve kvôli duchovnému vedeniu. A preto, keď meníš dom, pozeraj sa na spovedníka týmto okom, urob si najprv generálnu spoveď, alebo sa porozprávaj medzi štyrmi očami a tak si najdeš vodcu. Don Bosco kládol veľký dôraz na týždennú spoveď a na mesačnú kvôli rekapitulácii a kontrole.

Nie menej podstatná ako vedenie je poddanosť a poslušnosť voči spovedníkovi. Ty mu musíš dať autoritu, ináč nedospeješ k ničomu. Požehnané časy mojej mladosti, keď spovedníkom musel byť direktor domu.

Svätá Cirkev to z prakticky osožných dôvodov zakázal. Fakt však je, že teraz spovedník nemá zo stránky saleziánskych penitentov autoritu, ktorú by mal mať. Ty sa musíš dať viesť, a neurobiť sa tvrdohlavým. Len sa musíš dať viesť, a neurobiť sa tvrdohlavým. Len ak budeš robiť tak, ako ti on hovorí, spoveď bude osvietená a napravená, stane sa výchovná v zmysle, aký chcel Don Bosco, keď chcel aby bola oporným stĺpom jeho pedagogického systému. Toto všetko nech je povedané tomu, kto nemá odvahu otvoriť úplne svoje svedomie direktorovi pri vyúčtovaní. Ak však túto odvahu má, vtedy sa môže vrátiť k integrálnej praxi Don Boscovho systému, a tak má jediného vodcu, ktorý je súčasne otcom a učiteľom aj keď z vôle cirkvi prestane byť sudcom pred tribunálom pokánia.

XI. Prednáška CIRKEVNÝ DUCH

Quis ascendit in montem Dominini aut quis stabit in loco sancto eius? (Kto môže vystúpiť na Pánov vrch? Kto môže stáť na jeho mieste posvätnom? Ž /23,3/

Sollicite cura teipsum probabilem exhibere Deo, operairium incomfusibilen, rectem tractantem verbum vereitais Profana aute met vaniloquia devita: multum enim proficiut ad impietatem. (Usiluj sa ukázať Bohu ako osvedčený, ako robotník, ktorý sa nemusí hanbiť a správne podáva slovo pravdy. Svetáckym, prázdny m rečiam sa vyhýbaj, lebo ešte viac budú postupovať v bezbožnosti.) / 2 Tim, 2,15-16/

„Všetky Timoteove a Títové listy sú také Vademecum dobrého kňaza, povedal Don Bosco Don Caglierovi. A on keď rozprával kňazom, vždy citoval sv. Pavla.

Aj my, keď ideme hovoriť o našej striktné kňazskej téme, o cirkevnom duchu, čiže o predstave pravého kňaza o jeho správaní, musíme sa inšpirovať týmito textami. My máme také isté poslanie ako Don Bosco: stať sa dobrými kňazmi. Aby sme to dosiahli, je treba veľa práce, lebo v deň vysviacky sa už nerobí nič iné ako vyberajú cenné papiere, ktoré sme si usilovnou prácou na vlastnej formácii ukladali do božej banky. A Boh už len odtrhuje ústrižky.

Celý náš život musí byť prípravou na kňazstvo. A beda tomu, ktorý by sa o to neusiloval. Preto je potrebná nielen automatická príprava, ktorá sa upokojí tým, že roky pomaly bežia, ale aj vedomá duchovná systematická racionálna príprava. Treba sa pripravovať tak ako vraví sv. Pavol: „Sollicite cura teipsum.. ut perfectus sis homo Dei, ad omne opus bonum instructus.“ (Staraj sa o seba, aby si bol Boží človek dokonalý a pripravený na každé dobré dielo) / 2 Tim, 2,15, 3, 17/

Náš model

Pápež Pius XI. v encyklike Ak catholici sacerdotii“ a v príhovore rímskym seminaristom zo 17. 6. 1932 kladie všetkým za model Don Bosca. Preto aj my sa môžeme, ba musíme usilovať napodobniť jeho čnosti. To bude pre saleziána najlepší prostriedok stať sa dobrým kňazom a pre kňaza stať sa dobrým saleziánom.

Potreba cirkevného ducha

Už som spomenul, čo povedal Don Bosco, keď odchádzal zo seminára: „Veľmi bolestné bolo lúčenie s tým miestom, kde sa mi dostalo výchovy vo vede a v cirkevnom duchu, a aké som zakúsil všetku dobrotu a lásku, akú si možno želať. Tieto Don Boscove slová, zachytené v jeho Memóriách nám ukazujú, ako dobre pochopil že osvojiť si kňazského ducha znamená stať sa dobrým kňazom. A ja blahoslavím okolnosť, ktorá donútila kongregáciu, držať svojich klerikov zavretých 4 roky v seminaristickom režime, aby sa naučili byť trošku viac kňazmi. Tohto ducha sa Don Bosco usiloval vstúpiť do svojich kňazov a v skutočnosti prví sa stali lepšími ako druhí. Bohužiaľ, v druhom období nebolo formácie, ale obdobie krízy a predsa Don Bosco, aby sa vykonalo niečo lepšie pre formáciu, chcel aby sa aspoň jeden rok strávil vo formačnom ústave. Kňaz je vždy kňazom. Musíme pamätať že naším povoláním nie je to, aby sme bolo profesori, inžiniermi, direktormi laboratória, vedúcimi podniku, ale kňazmi a preto v každom úrade musíme byť kňazmi. Don Bosco bol všetkým, aj priemyselníkom keďže ako vieme dal k dispozícii na medzinárodnú výstavu svoju papiereň. A pritom zostal vždy kňazom. A toto vo svojej reči pripomenul aj Orestano: „Don Bosco chcel byť dokonalým kňazom, nič viac a nič menej.“ Tu máme pravú podobu Don Bosca a jeho cirkevného ducha formulovaného mužom, ktorý nebol kňazom, ale ktorý si prečítal všetko, čo sa o Don Boscovi popísalo. A dodal: A po celý život v ňom žilo akútne a zožieravé svedomie nehynúcej kňazskej zodpovednosti. Hľadajte vo všetkých možných knihách a nenájdete podobnú definíciu. A táto úplne zodpovedá Don Boscovej predstave. „Kňaz je všade kňazom

a takým sa musí ukázať v každom svojom slove. Byť kňazom znamená povinnosť stále sa zameriavať na záujmy Božie a na spásu duší. Kňaz nesmie pripustiť, aby sa niekto k nemu priblížil bez toho, že by od neho potom odchádzal bez nejakej myšlienky týkajúcej sa večnej spásy. Výrok, ktorý opakuje v r. 1880 jednému poblúdenému kňazovi, v r. 1881 klerikom od Sv. Suplicie, v r. 1882 v Pinerolo a v r. 1885 istej skupine kňazov: „Kňaz nepôjde sám ani do neba ani do pekla, ale pôjdu s ním duše, ktoré buď spasil alebo pohoršil.“

Dňa 13. 9. 1886 povedal ministrom Ricasolimu: „Excelencia, vedzte, že Don Bosco je kňazom v domoch chudobných, kňazom v domoch kráľov, ako aj ministrov.“

Je to celostná idea, ktorá zachycuje a preniká celú Don Boscovu bytosť: byť kňazom, a to svätým kňazom. Nezabúdajte na slová, ktoré vložil do úst klerikovi Jozefovi Burziovi: „Túžim po kňazstve, ale ťažkosť je v tom, že prv ako by som mohol byť kňazom, musím byť svätým, svätým, svätým.“

V tomto je práve ten cirkevný duch, celostný pojem v živote kňaza, živote zasvätenom vlastnej zodpovednosti. Pamätajme však, že keď hovoríme cirkevný duch, to neznamená duch mníšsky, konventuálny, pustovnícky. Nie. Kňaz má celkom zvláštne poslanie. Jeho morálna právna podoba je veľmi odlišná. Kňaz sa nestal kňazom kvôli sebe, ale kvôli cirkvi.

Byť kňazom vo všetkom

Byť kňazom znamená žiť, zmýšľať, súdiť, ako kňaz, vždy a všade vystupovať ako kňaz. Preto pojem kňaza sa líši od pojmu obchodníka alebo roľníka, čo si mnohí pletú. Aj v práci treba ukázať, že som kňazom. Aj tu sa treba cítiť sluhom Božím. Aj v súkromnom živote si musíme uvedomovať, čím sme a podľa toho sa aj správať. Sme Kristovi a pre Krista a preto nám treba aj trošku jeho dôstojnosti. Treba to prízvukovať aj saleziánom, lebo zdá sa že aj medzi nimi je nemalý počet kňazov, ktorí strácajú čas inými záležitosťami: výborní profesori, prefekti, ale z kňaza je v nich málo, lebo niektorí nekonajú kňazské funkcie, nepovedali jediné kázeň, nedali jediné rozhrášenie. Prečo si sa stal kňazom? A ten olej, ktorým ti pomazali ruky, je azda na to, aby ním zalieval papriku?

Od samého začiatku som musel bojovať proti snahe byť všetkým okrem kňaza. Zajtra nás Cirkev a poslušnosť poverí mnohými inými vecami, ale vždy si pamätajme, že sme kňazmi. Sv. Kalixt, sv. Vavrinec boli správcami, kardinál Rampolia bol obratným politikom a predsa boli svätcami.

A naopak, u nás sa nájdú aj neohrabaní a nevzdelaní kňazi, ktorí vyučujú ako nejakí pohania. Sú aj takí, čo sa správajú nespoločensky, nevychované, čo s každým zle zachádzajú, ľudia bezcitní, kňazi izmaeliti, ktorí sa stavajú proti každému, ktorí majú v sebe jed hada. Chráňme sa ich a nenapodobňujme ich.

Dve Don Boscove kázne

Zakončíme cyklus našich konferencií tak, ako sme ich začínali: Kedy tu bol Don Bosco, povedal by takúto kázeň. Zakončíme tým, že si pripomenieme jeho dve kázne. Nám však chýba svätožiara svätosti, ktorá tam, kde nezasiahne slovo, zasiahne svojim účinkom. O predstave akú má Don Bosco o správaní kňaza, my máme práve dva dokumenty, dve reči.

Prvú mal klerikom ordinandom na duchovných cvičeniach v septembri r. 1868. ako tému si zvolil stať z 1 Tim. 4, 16: „Dávaj pozor na seba a na učenie, buď v tom vytrvalý. Lebo ak si budeš takto počínať, zachrániš seba aj tých, čo ťa počúvajú.“ Najprv sa zameral na morálno-dogmaticku časť, potom však zdôrazňoval hlavne dobrý príklad v správaní, citujúc 1Tim 4,12: „Buď vzorom veriacim v slove, v správaní, v láske, vo viere, v čistote!“ Tento výklad potom doplnil časťou z Tit 2,7, ktorá podáva tie isté myšlienky; „Vo všetkom im buď ty sám príkladom dobrých skutkov. V učení preukáž neporušenosť a vážnosť, v zdravom slove

bezúhonnosť...“ Tu máme príklad ako Don Bosco v jednej kázni rozoberá všetky čnosti dobrého kňaza. V inej kázni r. 1869 ešte jasnejšie hlása svoju myšlienku a ešte úplnejšie ju rozvíja. Cituje dosť dlhú stať z 2 Kor 6, 3-10, ktorá je vyčerpávajúcou definíciou cirkevného ducha a najlepšou typológiou kňaza.

„Preto nikomu v ničom nedávame pohoršenie, aby táto služba bola bez hany. Vo všetkom sa odporúčame ako Boží služobníci: vo veľkej trepezlivosti, v súženiach, v núdzi, v úzkostiach, pod ranami, vo väzeniach, v nepokojoch, v námahách, v bdení a v pôstoch, v čistote, v poznaní, v zhovievavosti, v добрote, v Duchu Svätom, v nepokrytekej láske, v slove pravdy, v Božej moci, zbraňami spravodlivosti v pravej i ľavej ruke, slávou aj potupou, zlou aj dobrou povest'ou, ako zvodcovia, ale pravdiví, ako neznámi, a predsa dobre známi, akoby zomierajúci, a hľa, žijeme, ako trestaní, ale nie usmrtení, akoby smutní, no vždy sa radujeme, ako chudobní, a mnohých obohacujeme, akoby sme nič nemali, a pritom nám všetko patrí.“

Táto stať sa v originálnom texte javí ako autobiografický traktát, ale Vulgáta zmenou gramatickej hodnoty niektorých slov urobila z nej exhortáciu. A Don Bosco ju používa v takom zmysle, aký jej dáva Cirkev. Pokračujúc vo svojej kázni, pripomína, že kňaz je povolaný spolupracovať s Kristom a nasledovať ho: „Dei enim adjutores sumus. (Lebo my sme Boží spolupracovníci) 1Kor 3, 9“. Preto mu je daná osobitná milosť, ktorú má zužitkovať: „Nezanedbávaj dar, ktorý je v tebe a ktorý si dostal skrze proroctvo, vkladáním rúk starších.“ /1 Tim. 4,14/. A pozýva ho zodpovedať povolaniu, pričom cituje Izaiáša 49,8: „Ecce nunc tempus acceptabile (Hľa, teraz je príhodný čas)“. A keď hovorí „Ecce nunc“ chce povedať, teraz je príhodný čas stať sa dobrými svätými kňazmi. Napokon sa vracia k myšlienke zodpovednosti a príkladu potrebného na zachovanie svojej dôstojnosti. Teraz, keď rozoberáme krok za krokom tieto autobiografické poznámky sv. Pavla, vidíme, že sa podivuhodne hodia na Don Bosca. Iba že nebol v žalári. Ale málo chýbalo. Tu je teda vzor, ktorý predkladá svojim budúcim kňazom: typ sv. Pavla uskutočnený v Don Boscovi.

Toto je najlepší spôsob, ako sa stať saleziánmi a kňazmi. Dal nám príklad. „Permane in his quae dediciati et credita sunt tibi; sciens a quo didiceris (Ale ty vytrvaj v tom, čo si sa naučil a čo ti je zverené. Ved' vieš, od koho si sa to naučil.)“ /2 Tim. 3, 14/. Zostaňte v Don Boscovej svätosti.

XII. Prednáška

DON BOSCOVA PEDAGOGIKA

Da mihi animas, coetera tolle...

V roku 1884 umiestnili toto motto pod saleziánsky erb v Bazilike Srdca Ježišovho v Ríme. Podaktorí by boli chceli radšej to: „Práca a miernosť.“ Ale Don Bosco trval na svojom a povedal: „Odvtedy, ako som vstúpil do Oratória, na mojej izbe je nápis: „Da mihi animas, coetera tolle! – a chcem, aby sa to podávalo aj ďalej.“

Ak nebudeme mať pred očami toto motto nepochopíme podstatu Don Boscovho úsilia. Tu je zhrnutý celý Don Boscov duch, tu je dôvod jeho diela. Keď 3. 6. 1929 pápež Pius XI. rozprával na dvore sv. Damaza zhromaždeným saleziánom, predstaveným misionárom, sestričkám, mladíkom, chovancom a spolupracovníkom, a keď chcel zdôrazniť Don Boscovu veľkosť povedal „Vy máte veľkú zodpovednosť: Don Boscova pozemská sláva je vo vašich rukách a bude tým väčšia, čím viac a čím lepšie budete vedieť pokračovať v jeho diele tak, ako to on chcel.“

Zapamätajte si, že on si nás nepredstavoval ako hocijakých robotníkov, ale robotníkov, ktorým záleží na dušiach mladíkov. Preto toto jeho motto: „Da mihi animas...“ On prežíval túto myšlienku. Žil len preto, aby ju realizoval vo svojich dielach. Dôvodom jeho existencie

je tento apoštolát duší. A akých nás chceš mať? Takých akým bol sám: apoštolov duší mladíkov.

Don Boscova svätosť

Prozreteľnosť Božia už v deviatich rokoch jasne naznačila Don Boscovi, akú svätosť chce od neho: vychovávateľskú. Keď aj chce Boh vybrať nejakého svätého a nechať ho vo svete, dá mu aj svätosť primeranú jeho poslaniu. Don Boscova svätosť je svätosť vychovávateľská. Don Bosco nevystupuje v dejinnej bilancii ako misionár organizátor, ale ako objaviteľ preventívneho systému. Tento systém bol v jeho rukách a musí byť pre nás účinným, Bohom daným prostriedkom na záchranu mladíkov.

Pravý aspekt preventívneho systému

Keď hovoríme o Don Boscovom systéme, nemienime vám o ňom rozprávať ako publiku, ktorému treba vyložiť ľudský aspekt systému. My ktorí máme vedieť, čo je Don Boscovo dielo ak nechápeme, že celé to výchovné dielo, sa musí zamerať na spásu duší, nepochopili sme kto je Don Bosco. Čo nemôžeme povedať svetu, to je to tajomstvo univerzálneho prenikania, to je tá pravda, originalita a svätosť jeho systému.

Dominik Savio praktizoval čnosť v hrdinskom stupni. Vyhlásením hrdinskosti jeho čností dostalo sa Don Boscovej pedagogike najvyššieho uznania, lebo Svätá stolica tým vyhlásila, že táto pedagogika je schopná dosiahnuť také ovocie. V tomto zmysle máme vidieť v našom systéme najvhodnejší spôsob ako vychovávať duše skutočne po kresťansky. Spôsob vhodný pre každého a schopný vychovávať svätých.

Dôvod existencie

My musíme uplatňovať tú istú pedagogiku. To je to, čo svet od nás predovšetkým očakáva. Keď nás volajú, tým mienia Don Bosca. Nečakajú nás ako profesorov alebo rehoľníkov, ale ako saleziánov, lebo máme svoj osobitný výchovný systém. Preto sa zrodila kongregácia. A my sa vystatujeme nebezpečenstvu, že zabudneme na dôvod našej existencie. Don Bosco má svoje Oratórium, potrebuje asistentov, ktorí by pracovali podľa jeho systému. Tu je dôvod a pôvod kongregácie: preto zo systému vzniká dielo a z diela kongregácia. My teda jestvujeme z tohto dôvodu. Naša historická a sociálna osobnosť pred svetom, je toto: toto sú vychovávateľia s osobitným výchovným systémom, ktorý vyskúšal Don Bosco. Je to preventívny systém. Všetka ostatná kolosálna práca saleziánskej kongregácie nie je našou špecialitou. Na iné práce sú schopní aj iní, a možno si volať aj iných lebo kazateľova a misionárov majú aj iní dost, ale preventívny výchovný systém je vec naša, výlučne naša. Sú to Don Boscove slová, ktoré napísal 10. 8. 1885 Giacomo Costamagnoni do Ameriky: „Je to vec úplne naša, všetko ostatné nie je naše.“

Naše veci musíme dobre poznať a do istej miery byť aj špecialistami do detailov, rozumie sa v dobrom zmysle, aby sme si ich vedeli oceniť a vážiť. Využil som všetok čas na to, aby som preštudoval tieto veci a musím konštatovať, že to nebola márna práca. Napokon prichádzam k záveru, že celý Don Bosco spočíva v tomto: hľadať a chrániť a preventívne zabezpečovať duše. On žil len preto aby ich chránil pred hriechom. V tom je celý jeho systém. Postaviť dieťa do situácie, aby nemohlo spáchať hriech. Don Bosco to sám povedal 11. 11. 1869: My pracujeme medzi mladíkmi, aby sme prekazili hriech.“

Toto je hlavný dôvod našej existencie a existencie našich domov. A nie to, aby sme mali dlhé rady chlapcov, ktorí by vedeli zrážať podpätky. Ak toto porozumieme, zmeníme svoj životný postoj. Škola je pre nás len taký komediantský bubon na zvolávanie obecnstva: toto je to

tajomstvo nášho saleziánskeho slobodomurárstva. Máme školy, aby sme chytali vtáčkov. Keď ich už máme, dajme sa im najesť, a potom zachraňujme ich duše. Opakujem: naše domy nie sú na to, aby chlapci poslúchali na hlas zvončeka, aby sme brilantne vyučovali, aby z 24 prihlásených prešlo 27! Ani na to nie, aby hromadili peniaze pre inšpektoriálnu kasu. Naše domy akokoľvek zamerané, majú jediný cieľ; zachraňovať duše. Ak na toto zabudneme, potom nevieme kto bol Don Bosco.

Základy systému

Z rozličných dokladov vieme, že Don Boscov preventívny systém sa zameriava zvlášť na tri body, ktoré sú ako tri centrá do seba zapadajúcich a na seba vzájomne pôsobiacich kruhov. Sú to disciplína, pristupovanie ku sviatostiam a život na dvore.

Disciplína

Podľa Don Boscovej koncepcie vo všeobecnosti je jedna disciplína pre všetkých. Pre chlapcov je taká istá ako pre saleziánov, ktorí majú sľuby. Je to disciplína rodinná, rodinný poriadok a najmä dobrota, presvedčanie, odmietanie trestov a predovšetkým bdelosť, bdelosť.

18. 7. 1883 Don Bosco hovorí Don Proverovi: „práca a bdelosť, bdelosť a práca... disciplína musí prísť sama od seba. Keď nás budú milovať, budú nás aj poslúchať. Potom bude vzájomná dôvera medzi predstavenými a chovancami. Potom aj vo vychovávateľoch ako aj v chovancoch zavládne nadprirodzený zmysel povinnosti.“ V tomto je neuralgický bod našej deformácie, nášho zabúdania, nášho vzd'arovania sa od Don Bosca. Ak niečo je, čo mi predstavení už niekoľko rokov vrele odporúčali, je to práve to, aby som na exercíciách zdôrazňoval význam týchto vecí.

V júni 1933 mi povedali: „Zdôrazňuj drahý Alberto, zdôrazňuj význam preventívneho systému lebo niektorí kvôli tomu, aby to v ústave dobre klapalo, obetujú preventívny systém a zanedbávajú saleziánske tradície. Na to sa ponosuje aj Don Bosco. 10. mája 1884 píše z Ríma: Prečo sa len chce nahradzovať láska chladnými pravidlami?

Prečo predstavení upúšťajú od zachovávaní týchto pravidiel dobrej výchovy, ktoré im diktoval Don Bosco? Prečo sa namiesto bedlivého a láskavého predchádzania neporiadkom pomaly zavádza menej obťažný a pre rozkazujúceho pohodlnejší systém vynášania zákonov, ktorá ak sa zachovávajú pomocou trestov, budia nenávisť a plodia roztrpčenosť a ak sa nedozerá na ich zachovávanie, vedú k pohrdaniu predstavenými a sú príčinou vážnych nedostatkov.

Bohužiaľ, v niektorých našich ústavoch panuje zásada: Kto nerobí tak a tak, dostane to a to... Slovom kódex trestov, čo Don Bosco nemá rád. To je naj –anti- saleziánskejšie. A keby sa tu zjavil Don Bosco vyskočil by z kože. Lebo ak sa ho dotkli v takej veci, vedel sa dať strhnúť hnevom.

V Amerike bol predstaveným don Costamagna. Bol drsným tvrdým, typom chlapa. Bol tým známy už ako klerik. Potom, keď sa stal ešte predstaveným! /Len tak v zátvorke: Ak musíte cez exercície zachovávať silencium, to môžete jemu ďakovať./ Teda on zaviedol do svojich domov drsnú prísnosť. A vtedy sa stalo, že tam prišiel d. Vespignani, ktorého získali práve náš systém. On potom napísal Don Boscovi. „Predstavený si počína tak a tak. V Turíne som to videl ináč.“ A Don Bosco odpovedá troma listami. Jeden don Caglirovi /5. 8./ v ktorom hovorí, že píše don Costamagnovi: Pripravujem list pre don Costamagnu, a aby si vedel, bude sa týkať zvlášť saleziánskeho ducha, ktorého chceme zaviesť do amerických domov. Poviem tam: Láska, prívetivosť, trpezlivosť. Nikdy nie pokorujúce výčitky, nikdy nie tresty. Dobré robiť komu sa len dá, zle nikomu. To nech platí pre saleziánov medzi sebou i pre chovancov,

tak interných aj externých. 10. augusta píše druhý don Costamagnovi: „... a potom chcel by som všetkým urobiť exercičnú kázeň, alebo lepšie povedané, jednu konferenciu o saleziánskom duchu, ktorý má oživovať naše činy a naše reči. Naším systémom nech je vždy preventívny systém. Nikdy nijaké pokorujúce tresty, nikdy prisne výčitky v prítomnosti iných, ale len slová lásky, prívetivosti a trpezlivosti. Nikdy hryzúce slová, pokorujúce facky, či už väčšie alebo menšie, ale používaj negatívne tresty, tak by sa ten, kto bol napomenutý, stal ešte väčším priateľom ako prv. Nikdy nešomrať proti nariadeniam predstavených. Každý salezián nech je priateľom všetkých... nikdy nespomínať, čo sa už odpustilo. Prívetivosť v slovách, v napomínaniach, v poučeníach... Toto by bol dobrý námet pre teba a pre iných k najbližším kázňam.

Tento list mal taký účinok, že don Costamagna s vďakou naň odpovedala podľa svedectva don Vespignaniho, ktorému Don Bosco napísal tretí list, mnohí písali a sľubovali, že budú svedomite zachovávať preventívny systém. A niektorí, keďže cítili, že majú väčšiu ťažkosť byť láskavými, sa k tomu zaviazali aj sľubom. Bol to štvrtý saleziánsky sľub.

Sviatosti

Rodinná disciplína je potrebná, ale celý systém sa opiera o sv. spoveď a sv. prijímanie. Všetko naša práca by bola pomýlená, keby nemala svoju bázu, svoj životný princíp vnútornej činnosti, ktorou sú sviatosti. Bez nich nejestvuje ani mravnosť. Všetky Don Boscove spisy opakujú túto myšlienku: „Duše sa formujú sviatosťou pokánia a svätým prijímaním, nie však tak, že chlapcov ženieme ku sviatostiam. To neznamená viesť duše.“

Sviatosti ak im nekladíme prekážky, pôsobia ex opere operato, ale nepôsobia výchovne a psychologicky. Treba pamätať, že veci máme chápať s istým dobrým zmyslom. Všetko, čo Don Bosco napísal a povedal na večerných slovkách, čo sa týka vedenia duší, všetko vyúsťuje sem: vážne užívať sviatosti, pozeráť na ne výchovne. Teda pri spovedi i pri častom svätom prijímaní dôraz klásť na predsavzatie a polepšenie, slobodu a dobrú prípravu.

Don Bosco nebol priateľom prijímania len tak na parádu. 19. 1. 1876 je to len začiatok novény k sviatku sv. Františka Saleského hovorí: Dúfam, že na sviatok sv. Františka všetci pristúpíte k sv. prijímaniu. Nehovorí, že všetci musia pristúpiť k prijímaniu, ale dúfa, že všetci k nemu pristúpia. A tak isto aj v novéne pred sviatkom sv. Alojza a Nepoškvrneného Počatia Panny Márie. Belasiovi prejavil svoje uspokojenie nad tým, že mal v oratóriu značný počet chlapcov, ktorí mohli každý deň pristupovať k prijímaniu. Don Bosco napriek tomu, že mu chýbalo všetko: ľudia aj školy, vedel aj s takými chlapcami, ktorých mu posielala polícia, s uličníkmi a grobianmi niečo urobiť, formovať ich. A ako ich vychovával? Dobrotou, jemnosťou, láskavosťou. Pretváral ich spoveďou a tým, že sa im a predovšetkým ich dušiam stále venoval.

Dvor

A napokon prichádzame k tretiemu dôležitému bodu: život na dvore. Ak nepochopíme túto myšlienku, celý Don Boscov systém padá, celý saleziánsky systém je iba chvastaním a mlátením slamy.

Všimnime si list zo dňa 10. 5. 1884. Nezaoberá sa iným ako životom saleziánov na rekreácii. Mladíci boli skazení, medzi predstavenými boli neporiadky, všetko záviselo od života na dvore. V oratóriách život na dvore tvorí podstatu vonkajšieho diela. V ňom je tajomstvo, ktorým Don Bosco získal srdcia mladíkov. Všetko sa zrodilo zo života na dvore, kde mladík je uvoľnený zo zvierajúcej kazajky pravidiel. Preto Don Bosco a opravdiví saleziáni nestoja v kútoch s prísnyim pohľadom školského radcu, ale stále sa pohybujú medzi mladíkmi. V tomto spočíva to veľké tajomstvo. Chlapec zabudne na všetko, na školu, na vysvetľovanie,

ale na to, čo počul alebo zažil na dvore, na dobrotu, na bratskosť od srdca k srdcu, na to nezabudne. Profesorov máme na svete dosť, ale predstavených, ktorí by boli stále medzi chlapcami je málo. A mladíci na nich nezabudnú. Don Bosco chce, aby sme žili medzi mladíkmi a nevie si predstaviť saleziánov, ktorí by mladíkov nechali samotných a oni by boli niekde inde. Všetok personál, počnúc od direktora, má byť medzi mladíkmi. Don Bosco vo svojom jednaní a preventívnom systéme hovorí: „Direktor nech je vždy so svojimi chovancami...“ /Prav. 91/

Chce aby boli medzi mladíkmi na dvore, nie však ako školníci, ako nejakí väzenskí dozorcovia ale ako bratia v rodine, lebo len rodinné ovzdušie vzbudzuje lásku a dôveru. Chce, aby sme mladíkov nielen milovali, ale aby aj vedeli, že ich skutočne milujeme. V roku 1875 píše: „Naše oko nech je ako oko niektorých zvierat, ktoré vidia na všetky strany. Salezián sa nemá hrať len sám pre seba. Niektorí na dvore myslia len na seba, na vlastné pobavenie a o iných sa nestarajú. Treba mať oči otvorené, na všetky strany, vidieť hundrošov i podozrivé skupinky...“ Chce, aby sa pri pohľade na rekreáciu nemohlo povedať: „Kde sú saleziáni? Alebo: Kde je direktor, katechéta, radca, kňazi, majstri, klerici?“ Predstavení musia byť všetci na dvore, aj tí, ktorým nie sú zverené nijaké úrady. Čierne šaty nech sa na dvore neprechádzajú samotné. Bohužiaľ jeden má plnú hlavu univerzity, iný ma známosti, profesor musí opravovať úlohy a celá rekreácia, je ponechaná na dvoch troch mladých klerikov. A ešte Don Bosco: „Pozorujú len tak na diaľku, a tým, čo pochybia, vyhrážajú sa trestami. Don Bosco však chce, aby boli medzi mladíkmi ako otcovia, bratia, priatelia, chce, aby sa na predstavených nehľadelo ako sa predstavených. Učiteľ je za katedrou len učiteľ a nič viac. Ak príde s mladíkmi na dvor, stáva sa bratom, získava si ich dôveru, ktorá je akoby elektrickým prúdom medzi mladíkmi a predstavenými. Dobro robil ten direktor, ktorý keď videl dvoch spolubratov spolu, pokarhal ich. Musí padnúť tá bariéra ľahostajnosti, ktorú diabol postavil medzi mladíkov a predstavených. Musí nastať deň znášania nepríjemností z lásky k Ježišovi, deň otvorených srdiec, vzájomnej zhody, deň keď saleziáni budú robiť tak, ako Don Bosco, ktorý si ako spomína Pius XI. – aj pri svojich všestranných starostiach našiel čas aby zbehol na dvor a porozprával sa a požartoval aj s tými najmenšími, ba s najmenšími z najmenších. Končím týmto upozornením Bolo by smutné, keby saleziáni, ktorých si všetci žiadajú práve pre ich systém, zabúdali na tento systém a upúšťali od neho. Pre opravdivých saleziánov, preventívny systém má byť štvrtým sľubom! A tak sa preventívny systém môže definovať ako to pravé a najdôležitejšie z don Bosca, pretože toto je jeho osobnosť v dejinách a v Cirkvi.